

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

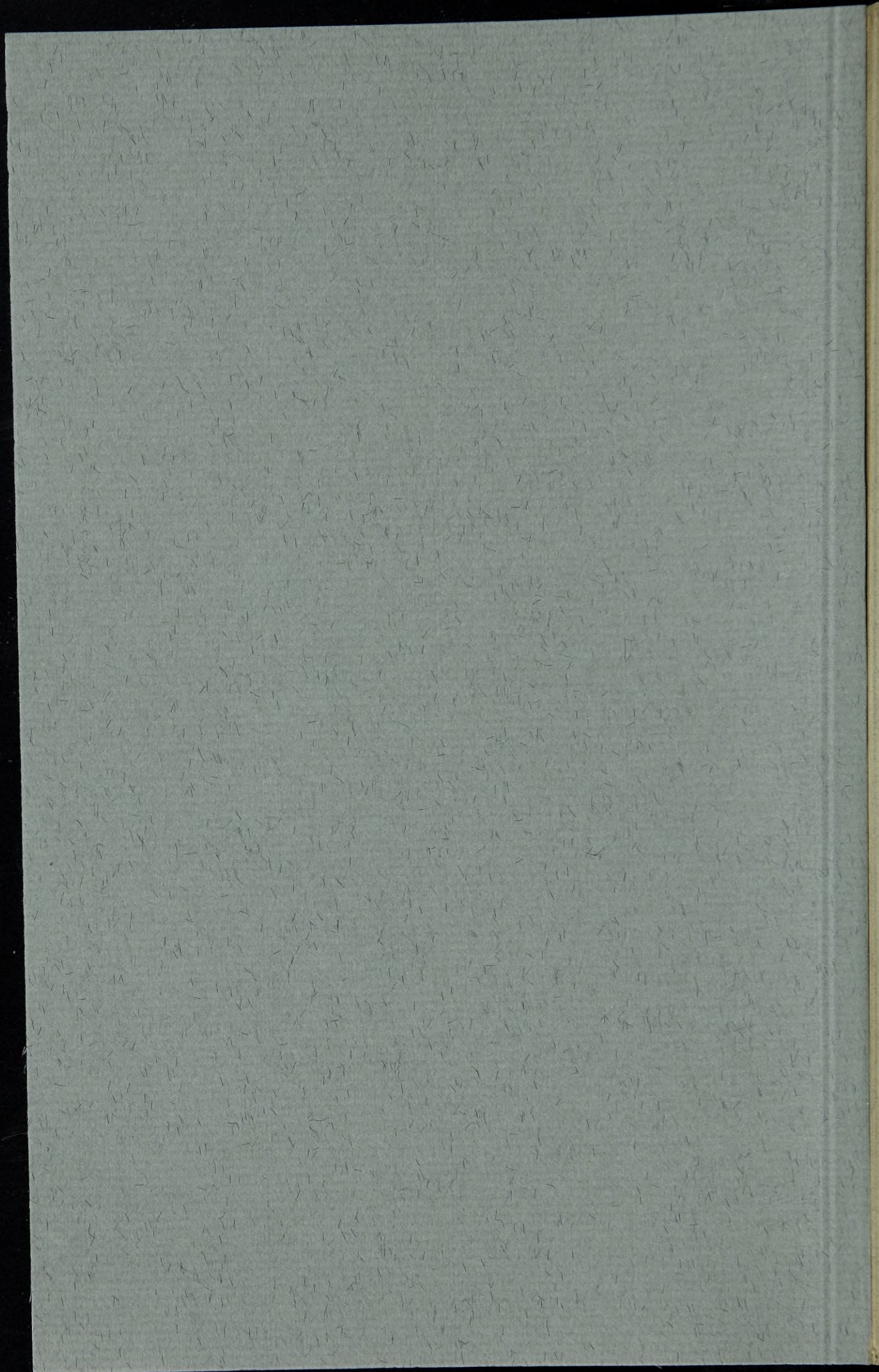
(Per.) Vitt.
8v.

Lindholm, Per August

Lappen vid Manjaur och hans
dotter.

1883.

(Pr.) Vilt. Sv

LAPPEN VID MANJAUR OCH

HANS DOTTER

BERÄTTELSE FRÅN SÖDRA LAPPLAND

AF

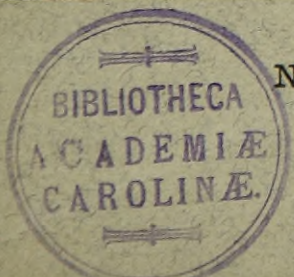
MATHIAS BJUGG

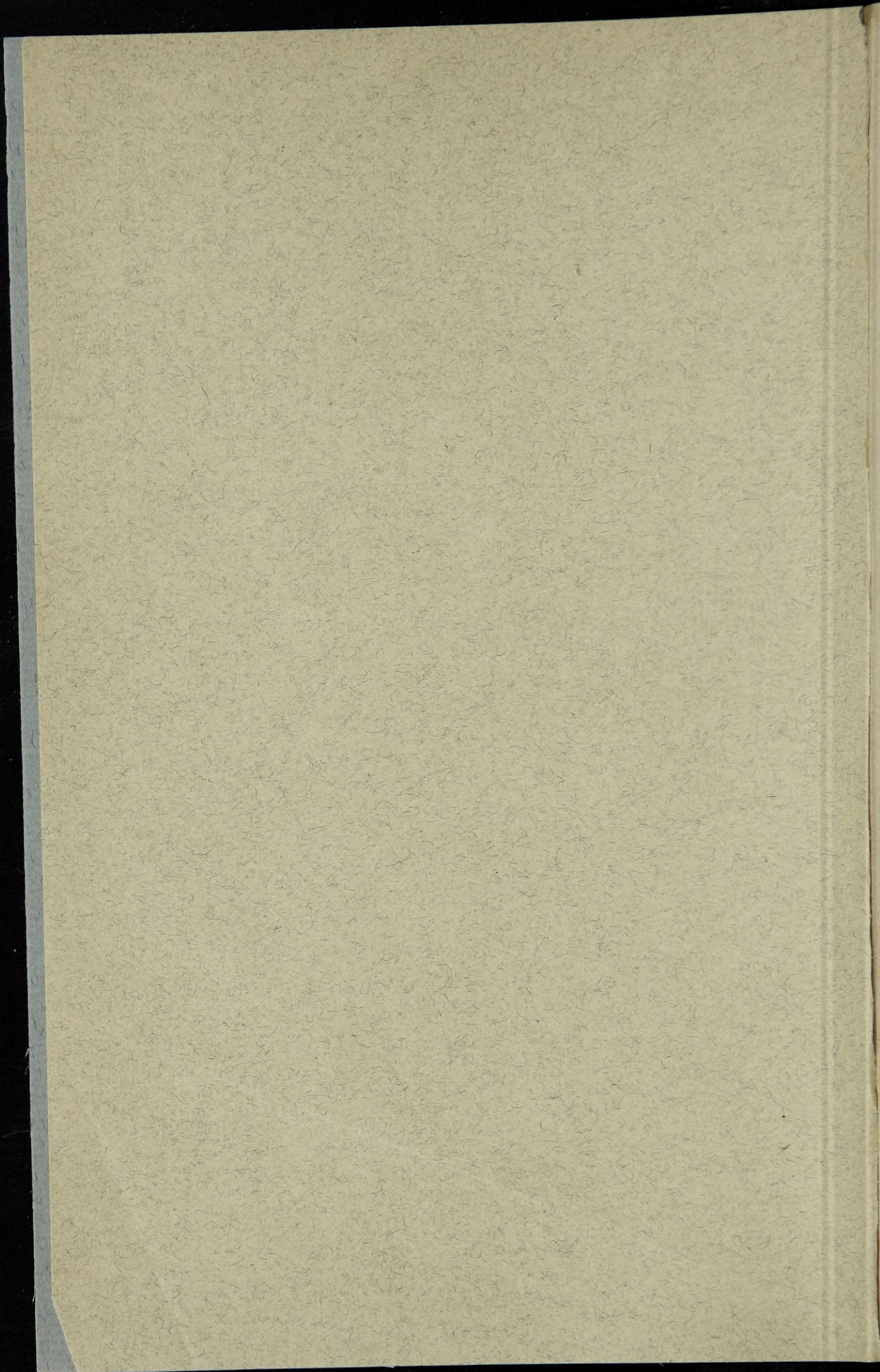

STOCKHOLM.

Nils Gleerups Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

LAPPEN VID MANJAUR

OCH

HANS DOTTER

BERÄTTELSE FRÅN SÖDRA LAPPLAND

AF

MATHIAS BJUGG

[P. A. Lindholm]

STOCKHOLM
NILS GLEERUPS FÖRLAG.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN,
1883.

LAPPEN VID MANJAUR

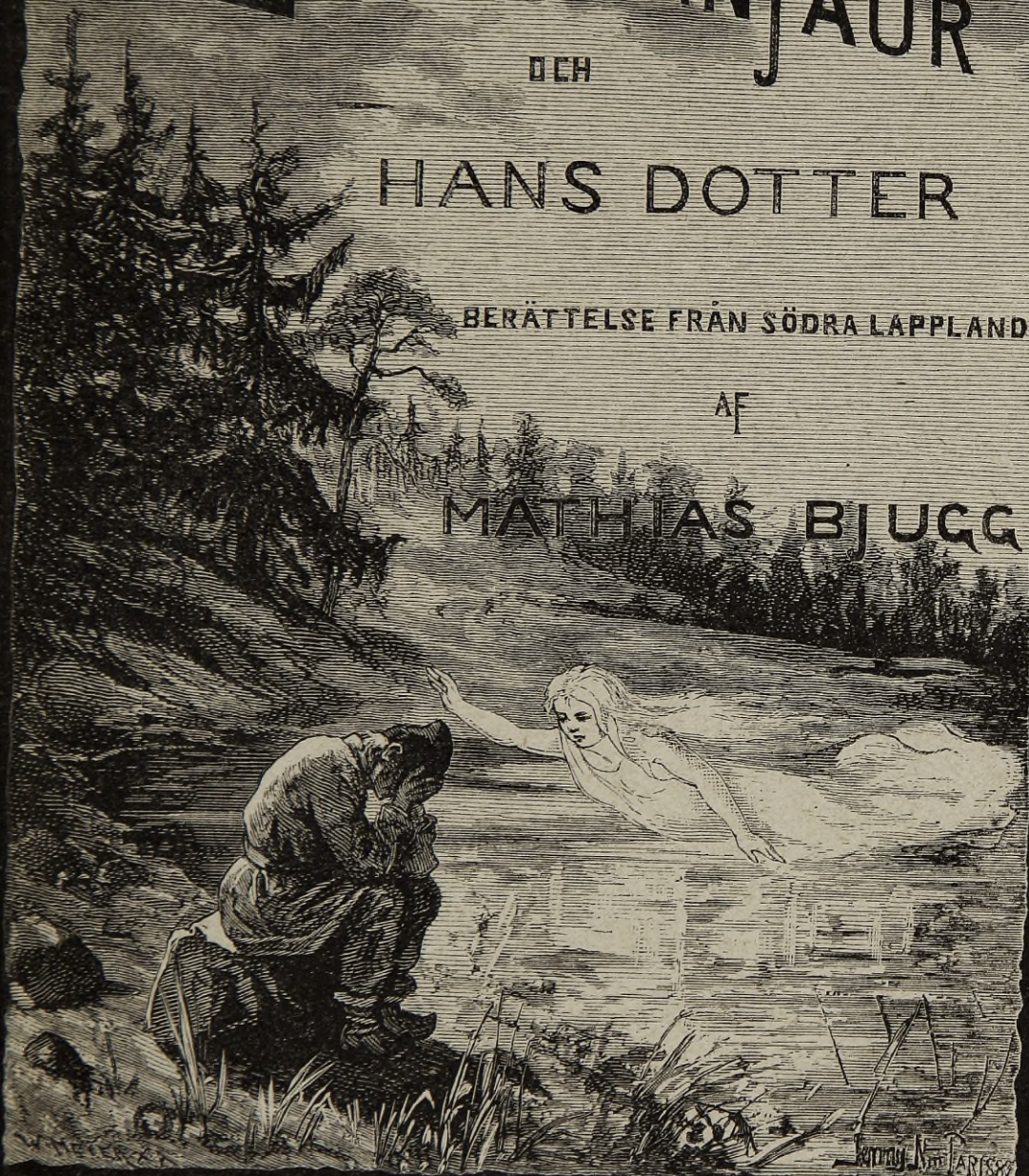
OCH

HANS DOTTER

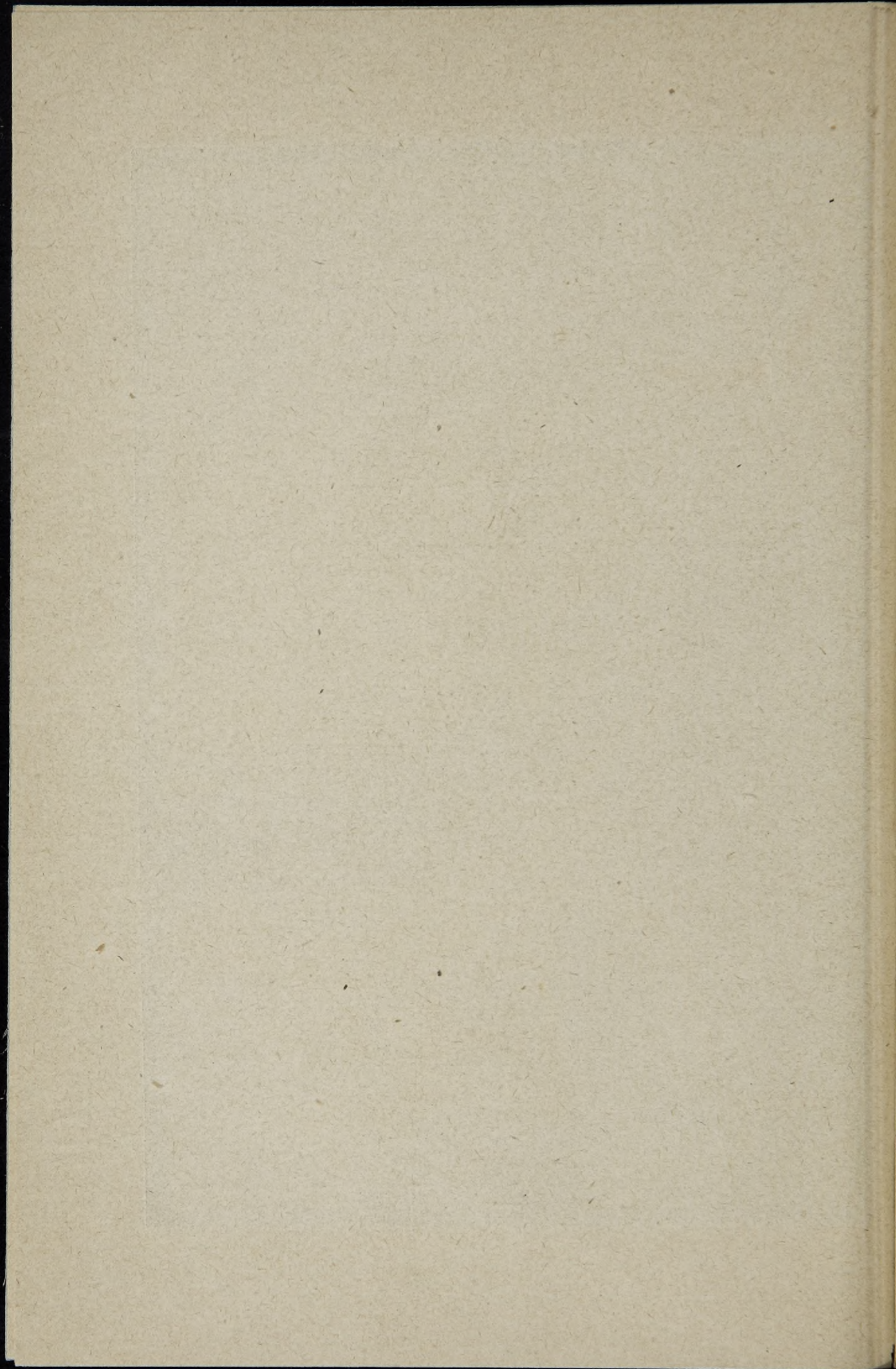
BERÄTTELSE FRÅN SÖDRA LAPPLAND

AF

MATHIAS BJUGG

I.

Kungen vid Manjaur.

I renens, järfvens och snöripans land, der ännu en och annan bäfver bygger sitt konstmessiga bo vid någon af de större bäckarne i de milslånga skogarne och der björnens mumlande emellanåt afbryter sommaraftonens ljufva stillhet; i detta aflägsna och föga kända land ligger sjön Manjaur, till hvilken vi nu vilja förflytta den vänlige läsaren.

På alla sidor, utom på den sydvestra, der han har sitt utlopp, omgifves denna sjö af höga berg, bevuxna med mörka, dystra granar och tallar samt några få spridda löfträd. Lika mörk och dyster som omgifningarna visar sig äfven sjön. Stränderna äro steniga och knapt beväxta med ett grönt grässtrå, vattnet, egentligen gulaktigt, tyckes vara kolsvart. Kort sagdt: öfver hela nejden hvilat en tungsint stämning, som ovilkorligen verkar nedtryckande på sinnet.

Sjön har möjligen fått sitt namn af de dystra omgifningarna*, men en numera nästan bortglömd saga förbinder med namnet ett sorgligt minne från den tid, då den förste svenske nybyggaren bosatte sig vid sjön. Denna saga gå vi nu att berätta.

Ända till senare hälften af förra århundradet var södra Lappland nästan helt och hållet bebodt af lappar. De få nybyggare, som bosatt sig här, lefde nästan ute-

---

* Manjaur kan vara sammansatt af Manes = skugga och jaure = sjö, och skulle då betyda Skuggsjön; men det kan också vara en sammansättning af Mano = Måne och Jaure.

slutande af jagt, fiske och boskapsskötsel. Åkerbruket idkades så obetydligt, att den nybyggare, som fått en tunna korn eller råg i skörd, kunde berömma sig af sitt jordbruk. De naturliga ängarne och betesmarkerna voro deremot betydligt rikare än nu. Också var det endast under särdeles ogynsamma vintrar, som lappen nödgades flytta med sin hjord ifrån sitt område eller lappland. Mången gång fick kåtan stå på samma plats i åratals.

Vid den tid, vi omtala, eller omkring midten af 1700-talet, bodde vid Manjaur en vida beryktad lapp, som hette Båtas Njoita. I dagligt tal kallades han dock vanligast »Kungen», ett hedersnamn, som äfven i våra dagar någon gång gifves åt rika lappar. Rik var också Båtas Njoita mer än någon af sina grannar. Huru många hans renar voro, det kunde ingen säga. Sjelf torde han nog hafva vetat det; men liksom lapparna ännu göra, så gjorde äfven han: han sade aldrig ett ord derom; ty om lappen omtalar huru många renar han eger, så bringar han dermed olycka öfver sin hjord.

Renarne utgjorde emellertid endast en del af Båtas Njoitas rikedom. Någonstädes i närheten af sin kåta skulle han, enligt mångas påstående, hafva nedgrävt oerhörda skatter, bestående af silfverkärl och penningar m m.

Men Båtas Njoita hade icke ensamt sin rikedom att tacka för sitt stora anseende. Han var också trollkarl och detta i högre grad än någon annan. Som sådan lär han hafva gjort verkliga underverk. Bland mycket annat omtalas, att han en gång behöfde en stor kopparkittel; men då ej någon sådan fans att få i närheten måste han trolla till sig kitteln från Umeå. Detta lyckades också. Just som en kopparslagare derstädes fått färdig en ovanligt stor kittel, hörde han några besynnerliga ljud i verkstaden, och i nästa ögonblick lyfte sig kitteln från golvet och försvann. Men på den plats, der han stått, låg full betalning för honom.

Liksom de allra fleste af sina samtida stamförvandter var Båtas Njoita hedning. I kåtan på Manjaurs strand hade han icke fått lära mycket om de kristnes Gud. En kristen prest hade han knapt sett och ännu mindre hört en kristlig predikan. Kyrkan i Lycksele hade han visserligen hört omtalas såsom ett förunderligt stort

hus, men sjelf hade han aldrig besökt henne. Han trodde sig också hafva skäl att undfly de kristna presterna; ty hans moder hade berättat för honom att en sådan inkommit i deras kåta, då Båtas Njoita var barn och med våld döpt både henne och barnet. Sedan hade presten tagit det bästa han funnit i kåtan och gått sin väg. Att lapparne ej ville förnya bekantskapen med en sådan andans man faller af sig sjelft. Förnämsta följderna af detta tvångsdop blefvo: misstro mot alla svenskar och hat till deras prester och religion.

Men var Båtas Njoita en ifrare emot den kristna religionen, så var han en så mycket varmare anhängare af den lappska. Hade han lefvat något århundrade förut, så skulle han utan tvifvel blifvit en mycket farlig kämpe emot kristendomen; ty han kände den gamla gudaläran bättre än de fleste och hade en ovanlig förmåga att meddela sin kunskap. Nu voro dock hans bemödanden emot den nya läran till föga gagn, ty kristendomen hade redan fått för många tillhängare i landet. Väl offrades ännu till de gamla gudarne, men detta skedde i största hemlighet; ty man fruktade för länsmannen, hvilken visserligen i de flesta fall tog mutor, men kunde blifva farlig nog, om han finge veta något om offrandet*.

Vid tjugu års ålder hade Båtas Njoita gift sig med en rik lappflicka och fick med henne en dotter, som kallades Neida. Hon blef naturligtvis uppfostrad i den hedna tron, men hon fick också lära åtskilliga hemliga konster. Egentlig trolldom kunde hon dock icke få lära innan hon fått alla tänder.

---

* Huru stort anseende länsmannen åtnjutit och väl ännu till en del åtnjuter, torde tydligast framgå af följande sanningsenliga tilldragelse.

Under en marknad i Lycksele i början af detta århundrade sammanträffade landshöfdingen i länet med en berusad lapp, som sjöng och väsnades, så att denne fann sig föranlåten att uppmana honom till tystnad. Lappen tystnade ögonblickligt, men frågade: »Huru hög herra vara du?»

»Jag är länets höfding», blef svaret.

»Jaså var int' höger herra! Tänkt' skull' ha vari' länsman», sade lappen med en föraktlig blick på den förbluffade landshöfdingen, och gick bort sjungande som förut.

Neida vardt med tiden ovanligt vacker. Hennes hy var visserligen mörk, men den måste så vara för att ej störa harmonien med de mörka ögonen och det nattsvarta håret, hvilket dessutom var lenare än hos lapparne är vanligt.

Vid tiden för vår berättelses början var Neida omkring 18 år; men ännu hade ingen vågat begära hennes hand. Hos lapparne är nämligen rikedom i ännu högre grad än hos svenskarne den bestämmande faktorn, när det blir fråga om giftermål. Äktenskap, ingångna af ömsesidig böjelse, äro derföre ibland dem ytterst sällsynta.

Men vi hafva kanske redan uppehållit oss för länge med inledningen; och vilja vi derföre skynda att börja ett nytt och mer intressant kapitel, der vi få göra närmare bekantskap med Båtas Njoita.

II.

En natt i skogen.

En Augustiafton år 1748 såg man en medelålders lappman vandra med trötta steg ned mot sjön Manjaur. Det var Båtas Njoita. Han kom ifrån sina renar, hos hvilka han uppehållit sig hela dagen. Dessa voro nämligen vid denna årstid ganska svårskötta, emedan mygg och andra insekter plågade dem både dag och natt.

Båtas Njoita hade knapt gått tjugu steg utefter sjöstranden, då han plötsligt stannade. Han betraktade noggrant några fotspår, som han varseblifvit i sanden. »Sådana spår lemna icke en lappfot», mumlade han slutligen, »det måste vara svenskar, som varit här i dag».

Och nu tycktes han hafva öfvergifvit tanken på allt annat utom dessa fotspår; ty han följde dem så skickligt som en god vallhund inåt skogen öfver sidlända trakter och moar, tills han på en torr, ljungbevuxen backe för-

lorade dem helt och hållet. Han stannade här och såg sig omkring samt märkte då, att spåren ledt honom så, att han återkommit till närheten af sjön, dock temligen långt från det ställe, der han först sett dem.

En stund syntes han villrådig om hvilken väg han borde taga, men slutligen fortsatte han att gå i nästan samma riktning, som han gått, när han tappade spåret. Knapt hade han gått 1,000 alnar, då han fann dem han sökte.

Bakom en liten backe varseblef han nämligen fyra svenskar, som sutto omkring en liten stockeld, hvilken de upptändt för att hålla myggen något på afstånd, medan de intogo en högst enkel aftonmåltid, bestående af soltorkadt kött och bröd.

Tre af personerna hade Båtas Njoita sett många gånger förut och visste därför att de voro länsmannen och två nämdemän. Den fjerde personen var deremot en främling. Han var mer groflemmad än någon af de andra, hade rödbrunt yfvigt hår och skägg samt ansigtet liksom naggadt af koppärr. Han syntes dessutom vara omkring 50 år gammal. Denna person tycktes i synnerhet intressera Båtas Njoita.

»Troligen tänker han bosätta sig här», mumlade lappen, »och har nu synat nybyggeslägenheten. Nå, jag skall höra efter hvad de säga till honom de der karlarne».

Och nu kröp han fullkomligt ljudlöst ända fram till den plats, der svenskarne hvilade. Knapt tvenne famnar från länsmannen lade han sig att lyssna bakom en stor kullfallen fur. Här kunde han höra hvarje ord, som talades, utan att blifva upptäckt.

Samtalet var ganska lifligt, men då Båtas Njoita icke var särdeles hemma i svenskan, dröjde det en stund, innan han kunde följa det. Ändtligen hörde han den okände karlen säga: »Herr Befallningsman tror ändå, att jag med tiden får ett bra nybygge här?»

»Nybygget blir nog fan bra, förutsatt att du kan bo här så länge, att du hinner upparbeta det; men det är just det, jag tviflar på», svarade länsmannen.

»Jag vet icke hvem som skulle drifva mig härifrån, om icke...»

»— Kungen ja», afbröt länsmannen.

»Kungen?»

»Ja just Kungen. Naturligtvis menar jag Kungen vid Manjaur, eller med andra ord Båtas Njoita.»

»Åh han!» svarade nybyggaren föraktligt. Jag har två fullvuxna pojkar och är icke heller sjelf någon stackare, så nog reder jag mig med lappen, om han också är kung ibland de der fega stackarne.»

»Osvuret bäst skall jag säga dig, Mathias Persson. Kungen är icke någon feg stackare och liknar föröfrigt icke mycket lapparne i allmänhet. Falsk och lömsk kan han vara som de andra, men det gör honom endast till en så mycket farligare fiende. Skrämma honom skall du aldrig kunna, slå ihjäl honom ännu mindre; ty han har ingått förbund med satan, så att denne skyddar honom i alla faror och följer hans minsta vink. Naturligtvis kommer hans tur att lyda en gång; men det blir på ett annat ställe och då har du i alla fall intet gagn deraf. Det är derföre klokast, att du tar dig i akt, ty i annat fall får du en mindre trefflig granne i honom. Uppriktigt sagdt: Jag ville ej bo här ett år för två års prestationde.»

»Befallningsman tänker skrämma mig, men det går ej så lätt, skall jag säga honom. Den som stått i salig kungens leder och piskat fienderna ur landet, som jag gjort, han blir icke rädd, om man talar om spökhistorier.»

»Tro hvad du vill», invände länsmannen förtrytsamt; »men vore Båtas Njoita i närheten och finge höra ditt tal, så finge vi nog stanna qvar i skogen i natt. Jag har varit med om något sådant en gång förr och vill ta mig fan ej råka ut för slikt en gång till. Du talar om att du stått i salig kungens leder och stridit för fosterlandet, men tror du, att det är lika lätt att dräpa en lapp som att slå ihjäl ett dussin danskar och norrmän, så bedrager du dig grymt.»

»Alldeles riktigt», instämde de båda nämдемännen och sågo ut att vara fullt öfvertygade om sanningen af länsmannens påstående.

Nu stannade ej Båtas Njoita längre qvar som lyssnare, utan skyndade bort lika tyst som han kommit. När han kommit utom synhåll, lät han dock svenskarne förnimma sin närvaro derigenom att han härmade

bergufven och sedan började skratta på ett olycksbådande sätt.

Vid ljudet af detta skratt rusade de båda nämde-männen upp och sågo förskräckta på hvarandra; läns-mannen mumlade endast: »Har man hört på fan! Nu få vi skynda oss härifrån.»

»Hvad är det?» sporde nybyggaren, som icke kunde förstå den allmänna förskräckelsen.

»Tyst! Kungen har hört oss», hviskade en af nämde-männen i hans öra. I samma ögonblick hördes ett nytt skratt, men från ett annat ställe än förra gången. Nu blef äfven den hittills modige nybyggaren orolig och var lika angelägen som de andra att komma härifrån. Inom mindre än fem minuter voro de också färdiga till uppbrott. Elden släcktes icke, ty sådant var ej vanligt.

De hade gått ungefär en fjerdedels mil utan att hafva hört eller sett något oroande och därför började de att hämta sig från sin förskräckelse; men just då samtalet höll på att blifva lifligt igen varseblefvo de en stockeld framför sig. De stannade plötsligt.

»Vi ha kommit tillbaka till samma ställe, som vi gingo ifrån, sade vägvisaren. Nå då gå vi häråt.»

De följde vägvisaren, men gingo nu tystare än förut. Inom en timme sågo de återigen den ödesdigra elden. Nu kunde man knapt tvifla mer: lappen hade genom trolldom vållat att de gått vilse.

»Mätte fan ta den satan», vrålade länsmannen, när han åter fick se elden.

»Uhu, uhu! ha ha ha», svarade det strax bakom dem så hånfullt, att länsmannen förstummades af harm.

»Men är det verkligen på det här stället vi hvilade?» sade nybyggaren efter en lång tystnad.

»Hvilken skulle hafva upptändt eld här, tror du, om det icke är den vi hvilade vid?» svarade länsman-nen buttert! Tviflar du, så kan du ju se efter.»

Nybyggaren gick också, men kom strax tillbaka.

»Ja vi äro på samma ställe, så sant jag heter Ma-thias Persson», försäkrade han. »Hvad skola vi nu göra?»

Efter en stunds rådplägning beslöt man att gå rakt fram och som de trodde i nordvestlig riktning.

Det var redan ganska sent och inom en half timme började mörkret inträda. Vandrigen började dessutom blifva allt besvärligare, ty marken var sidländ och beväxt af vide och andra buskar. Slutligen hade de kommit in på ett vidsträckt moras, der de syntes kunna komma hvarken framåt eller tillbaka. För hvarje steg var man färdig att försvinna i gyttja. Länsmannen svor så, att han kunnat skrämman minst ett tjog lappar, om sådana funnits i närheten, men marken blef ej fastare för det.

Man försökte emellertid att gå framåt, och efter en half timmas strapats stodo de äntligen på fast mark. Vid närmare undersökning funno de likväl, att det var endast ett slags ö i moraset.

»Det må nu vara en holme eller hvad det vill, så äro vi dock på torra landet och det må vi tacka Gud för», sade länsmannen, sedan han först tagit plats på en kullfallen trädstam. »Att stanna qvar i det förbannade hålet här nedanför, hade varit allt annat än treffligt. Gören nu upp eld här och hugg ned en smula granris åt mig, ty jag är trött som en hund. Hin i den der lappen! Nu ligger han i sin kåta och skrattar åt oss, som måste ligga här på några granqvistar och utan tak öfver hufvudet.»

»Många gånger skall han ej skratta på min bekostnad», inföll nybyggaren, som ifrigt arbetade med att upptända eld. »Får jag tag på honom en vacker dag, så skall han få igen den här natten med femtio procents ränta och det så sant som jag heter Mathias Persson och svurit fanan.»

»När du lärt känna Kungen, så tror jag, att du prutar af räntan, ja kanske kapitalet med och tackar din lyckas stjerna, om du sedan får vara i fred», svarade länsmannen.

»Det skall befallningsman säga mig två år härefter, om han kan.»

Nu brann elden präktigt och granrisbäddarne voro äfven i ordning, hvarföre alla tystnade och lagade sig till hvila.

III.

Dystra aningar. En spådom.

Medan länsmannen och hans följeslagare äro försänkta i sömn vilja vi återvända till Båtas Njoita.

Så snart han oroat svenskarne genom att härma ufvens läte, skyndade han åt ett annat håll och uppstämde ett nytt skratt, hvares verkan vi redan sett; här-efter sprang han så hastigt som benen tilläto i samma riktning som svenskarne först gingo, när de uppbröto ifrån sin hviloplats. Omkring en fjerdedels mil ifrån denna upptände han en liten stockeld vid en backe, så att man vid hastigt påseende skulle tro, att det var densamma, som svenskarne nyss lemnat.

Båtas Njoita kröp nu under en stor sten och afvaktade svenskarnes ankomst. Han behöfde ej vänta länge. De stannade på knapt tio stegs afstånd ifrån honom; men vände om, som vi sett, då de trodde sig hafva gått vilse. Nu följde lappen tätt efter dem och hörde derföre hvarje ord som talades. När länsmannen uttalade sin förbannelse öfver honom, besvarade han denna, som vi redan sett, med ett hånskratt för att derigenom sätta svenskarne i så mycket större bryderi. Sedan följde han dem ända tills de kommo till moraset, men då vände han dem ryggen, under det han mumlade: »Nu är det bra. Derifrån komma de icke i natt.» Och nu ilade han med snabba steg till sin kåta.

Aldrig hade dock Båtas Njoita känt sig så underlig till mods som nu. Han visste icke bestämdt hvarföre, men han trodde att någon stor olycka hotade honom. Att denna olycka skulle komma ifrån den främling, han sett i länsmannens sällskap, det anade han; ty han hade vid första anblicken gripits af en hemlig fruktan för denna menniska.

Dessa tankar gjorde lappen mycket dyster till sinnes, och då han inträdde i kåtan hade han ännu icke lyckats återfå sitt vanliga lynne.

Neida, som var ensam hemma, märkte snart, att något ovanligt inträffat och frågade därför om någon olycka skett med renarne.

»Nej, min dotter, renarne äro nog i fred, men vi få ej längre vara det.»

»Hvad menar du dermed?»

»Jag menar, att de snart skola drifva oss härifrån.»

»Hvilka skola drifva oss härifrån?»

»Svenskarne.»

»Äro de komna hit?»

»Ja, jag kommer just ifrån dem. Här på andra stranden skall en stor och stark nybyggare bosätta sig. Han har just nu låtit syna ett nybygge åt sig der och torde väl komma igen om några dagar med sin familj.»

»Men nog få vi väl bo kvar här, fastän nybyggaren bosätter sig på andra sidan om sjön?»

»Du talar som ett barn, min Neida, därför att du ej känner svenskarne. De tåla oss aldrig och därför tåla vi ej heller dem. Vet du huru de kommo in i vårt land? Jo det skedde genom bedrägeri och våld, då som nu. Lapparne voro i den tiden mäktiga. De egde landet långt bort i söder, der det finnes stora gräsbevuxna slätter. Der förde vi ett lyckligt lif. Våra hjordar tillväxte hastigt och gudarne välsignade oss rikligen för de offer, som vi gånvo dem. Ack det var en lycklig tid! Men sedan kommo svenskarne. Med deras ankomst slutade vår guldålder. De ville drifva oss bort från våra betesmarker; vi stredo tappert emot inkräktarne och gudarne gånvo oss i början seger. Men så kom olyckan. Fienden hade ståtliga män i sin här och några af våra qvinnor glömde sin dygd och fäste sina ögon på dem. Detta bragte allt ondt öfver oss. Väl straffades de pligt-förgättna qvinnorna liksom om de hade begått tidelag*; men det var för sent, svenskarne besegrade oss öfverallt och vi blefvo tvungna att fly mot nordn. Sedan hafva de aldrig lemnat oss i fred utan drifvit oss allt längre mot norr, och nu vilja de drifva oss ifrån denna vår sista tillflyktsort, hvilket är detsamma som att utrota oss från jorden.»

* Straffet för detta brott var så rått och grymt, att det här ej kan omtalas.

»Men det var ju rysligt att straffa de arma kvinnorna så hårdt för ett brott, som de möjligen icke gjort. Kanske gudarne straffade lapparne just för deras grymhet mot de värlösa kvinnorna, ty jag kan ej tro, att det var ett brott, att de förälskade sig i svenska män. Dessa äro ju människor lika som vi.»

»Neida, tala ej så! Straffet var rättvist, svenskt och lappskt blod får ej sammanblandas.»

Efter en stunds tystnad fortfor han. »Vi måste besegra våra fiender. Gudarne skola icke låta inkräktaren gå längre. Kommen till offerstället, vi vilja anropa gudarne om bistånd och ledning!»

Denna uppmaning gälde icke blott Neida utan äfven Båtas Njoitas tjänare, som under tiden hemkommit och med tystnad tagit plats i kåtan.

Knapt hade Båtas Njoita uttalat uppmaningen innan alla voro färdiga att följa honom. Och under djup tystnad vandrade nu lapparne till offerstället, hvilket låg vid foten af ett berg, norr om kåtan. Båtas Njoita gick främst med Gåbda*, derefter Neida och sist tjänarne. När de kommo fram till offerplatsen föllo de på knä och under det Båtas Njoita trummade uppstämde följande sång.

---

* Lapparnes Gåbda eller spåtrumma var egentligen ett slags oval puka med handtag i botten. Föröfrigt var hon något olika i olika lappmarker. Den enda förf. sett i Sydlappland hade följande utseende. Trumskinet var af en renkalf. Trummans botten var afdelad i tre afdelningar, af hvilka den södra förestälde Sverige och dess tillhörigheter såsom vägar, broar, ämbetsmän m. m. Mellersta fältet var öfversålladt af figurer, föreställande solen och åtskilliga lappska gudomligheter, fiskar, foglar, vargar, björnar, döden m. m. Tredje fältet betecknade Norge. Figurerna voro målade med saften af tuggad albark. När trumman skulle användas, föll spåmannen och alla närvarande på knä, sedan den förre först lagt Arpa, ett knippe af jern-, koppar-, messing- och silfverringar, på någon af figurerna. Härefter fattade trollkarlen i trummans handtag, höjde henne i luften med venstra handen, under det han med en renhornshammare trummade på skinet, så att ringarne dansade omkring på figurerna. Trumningen försiggick under de närvarandes sång. Sedan trollkarlen bearbetat trumman en stund, föll han i ett slags magisk sömn; men sången fick ej sluta förrän han vaknade, då man påminde honom hvarom fråga varit och han förtäljde hvad han under sömnen erfarit. Orakelsvaret tolkades med hänsigt till de bilder, på hvilka den ena eller andra ringen fallit. I södra Lappland åtminstone synes både män och kvinnor fått deltaga i denna högtidliga handling.

»Skön som den lofsång
 Vårfoglar sjunga,
 Kraftfull likväl
 Som Storforsens stämma,
 Så ljude sången!
 Mätte han stiga
 Upp till er himmel,
 Mäktige gudar,
 Liksom den starke,
 Vingade örnen,
 Hvilken bland molnen
 Simmar mot solen
 Utan att skada
 Fladdrande vingen!
 Mätte från höjden
 Sången nedkalla
 Trösten och hjälpen!
 Hören oss, gudar!

Aija*, du skapte
 Himlen och jorden,
 Satte på fästet
 Strålände stjernor,
 Lät också månens
 Silfrade skifva
 Lysa, när solen
 Tröttad sig sänkte
 Bakom de höga,
 Snötäckta fjällen!
 Evigt med vishet
 Skall du regera
 Öfver den verld, som
 Sjelf du har danat,
 Värdes i nåde
 Se till oss arma
 Och öfver barnen
 Nu dig förbarma!
 Allvise Aija,
 Hör våra böner!

»Beiwe**, du bloss af
 Skaparens öga,
 Ännu med samma
 Mildhet du blickar
 Ned uppå barnen***;
 Ännu din kärlek

---

* Ödet.

** Solen.

*** Beiwen parneh = solens söner, lapparne.

Gifver oss ljuset,
 Och åt naturen
 Skänker du lifvet,
 Strålande Beiwe.
 Värdes i nåde
 Se till oss arma
 Och öfver barnen
 Huldt dig förbarma!
 Allgode Beiwe,
 Hör våra böner!»

»Mäktige Tjermes*,
 Skyarnes herre,
 Vredgad du samlar
 Omkring din panna
 Alla de mörka
 Hotande molnen,
 Låter dem brista,
 Dånande kasta
 Blixtnabbt mot jorden
 Dödande viggas,
 Hvilka förkrossa
 Nattsvarta trollen;
 Värdes i nåde
 Se till oss arma
 Och öfver barnen
 Nu dig förbarma!
 Mäktige Tjermes,
 Hör våra böner!»

»Helige gudar,
 Rättvise gudar,
 I som bestraffen
 Dem, som förtrycka,
 Sen till oss neder;
 Ty vi förbida
 Hjelpen från eder.
 Gifven oss tröst och
 Råd uti nöden;
 Leden oss, stödjén,
 Stån vid vår sida, —
 Hören oss, gudar!»

Det vardt nu en högtidlig tystnad, och de närvarande syntes försänkta i bön. Båtas Njoita hade emellertid vaknat ur trolldomssömnén och Neida gick fram till honom och frågade hvad han erfarit.

* Åskan.

Efter att först hafva mumlat några obegripliga ord svarade han: »Dig, Neida, hotar den största faran. Det är en mörk gestalt med en bägare i handen. I denna bägare lurar döden; men han ler mildt emot dig. Tag dig i akt! Glöm aldrig bort gestalten med bägaren; ty derpå beror vårt väl eller ve.»

Tåget återvände nu under djup tystnad till kåtan, och en timme senare herskade sömnen äfven här.

IV.

Båtas Njoita kommer till svenskarne och ledsagar dem till byn.

Vi vilja nu återvända till svenskarne, som vi lemnade i skogen. De hafva icke vaknat ännu, och då vi ej vilja uppväcka dem, taga vi oss friheten att i stället något närmare presentera dem för läsaren. Vi börja med länsmannen. Det är en karl, som kunnat spela sina kort väl här i världen. Son af en sockenskräddare och sjelf en tid drifvande faderns yrke, hade han icke fått någon skolundervisning; men lärde sig emellertid på egen hand att skrifva. Vid 18 års ålder tog han tjenst hos presten i församlingen och fick af honom undervisning i räknekonst och något lagkunskap, hvarefter han vid 24 års ålder på prestens rekommendation utnämndes först till vice och ett par år derefter till ordinarie kronolänsman. Vid samma tid ändrade han sitt ursprungliga namn, Erik Jansson, till Erik Muthén, och troligen hade detta namn någon betydelse; ty inom några år hade han samlat en ganska respektabel förmögenhet, fastän hans årliga lön var högst liten. Ifrån många af sina embetsförrättningar lärer han hafva hemfört ända till 1,000 kronor och deröfver i reda penningar. Nöjd med sin ställning var han dock icke. Han skulle möjligen hafva utbetalat hela sin förmögenhet för en kronofogdesyssla; men någon

möjlighet att erhålla en sådan hade ännu ej visat sig. Han hoppades likväl att i en icke allt för långt aflägsen framtid få se sin önskan uppfylld. Just nu drömmer han också, att han blifvit utnämnd till kronofogde; och af tillfredsställelse ler han i sömnen; men han skall snart vakna för att se, att drömmarne icke äro att lita på.

De öfriga tre männen sofva också lugnt på sina granrisbäddar. Det är icke första gången de hvila på sådana. De båda nämde männen äro födda i Lappland och hafva således ifrån barndomen fått vänja sig vid umbäranden. Hvad slutligen nybyggaren Mathias Persson beträffar, så var han väl född i ett sydligare landskap; men han hade dock redan i ungdomen blifvit tillräckligt härdad; ty han hade, som den uppmärksamme läsaren redan sett, deltagit i Karl den tolfte's krig i Norge. För ett par månader sedan hade han kommit till Lappland och ämnade nedslå sina bopålar vid Manjaur. Väl hade mången förehållit honom faran af att intränga på Båtas Njoitas område; men han lät ej afskräcka sig. Att lappen var en stor trollkarl derpå tviflade han lika litet som någon annan; men han ansåg sig sjelf oåtkomlig för trolldom, emedan han »svurit fanan». För sin familj fruktade han ej heller; ty han hoppades kunna betaga Båtas Njoita förmågan att trolla. Föröfrigt var hans äldre son född på en söndagsnatt och kunde således ej skadas genom trolldom. Kanske tänkte han också på Båtas Njoitas silfverhögar, då han fattade sitt beslut att bosätta sig just här. Så mycket är åtminstone säkert, att han tyckte sig vara i lappens kåta och räkna silfverspecier, då länsmannen väckte honom med att fråga, om någon visste i hvilken riktning man borde gå för att komma hem; ty det var mulet och länsmannen kunde icke säga åt hvilket håll öster eller vester låge.

Nämde männen och Mathias Persson började gnugga sömnen ur ögonen; men de voro lika litet på det klara med väderstrecken som länsmannen.

»Om ändå lappen komme hit», sade länsmannen, »så skulle han nog...»

»Få så mycket stryk, att han ej finge lust att göra om det här spektaklet», inföll Mathias Persson.

»Nej det var just det han *icke* skulle få.»

»Jaså!»

»Det är ingenting att draga på det, skall jag säga dig. Har du lust att stanna i skogen ett par dygn ännu, så gå då att klå på lappen; ty då kan du ge dig fan på, att du ej kan komma ifrån den här holmen, mycket mindre att gå hem.»

»Hvad tänker befallningsman göra då, om Kungen kommer hit?»

»Jag tänker bedja honom ledsaga oss härifrån.»

»Men har han ställt till det här spektaklet, så lärer han nog hålla sig undan.»

»Ovisst ändå; jag tror snarare, att han då icke är långt borta. Om vi ropa på hjälp, så kommer han nog fram. Tron I ej detsamma», sade Muthén i det han vände sig till nämдемännen.

De nickade bifall.

Alla fyra uppgåfvo nu ett nödrop, hvarefter de åter satte sig.

»Skola vi verkligen låta honom komma undan onäpst, om han kommer hit», frågade Mathias Persson efter en minuts tystnad.

»Naturligtvis, ty näfrätten får icke begagnas i vår tid, och så snart du rör vid lappen, får du med mig att göra», svarade länsmanen. — »Men se der ha vi honom allaredan.»

Båtas Njoita nalkades verkligen. Han gick med lugna och säkra steg öfver moraset, der svenskarne varit nära att stanna qvar föregående natt.

»Gör detta efter, om du kan», sade Muthén till Mathias Persson.

Denne svarade ingenting, utan stirrade förvånad på den ankommande.

Nu var han redan vid svenskarnes nattläger. Han helsade vördnadsfullt, hvarefter han, vänd till länsmanen, sade: »En skogsfogel kommer till Kungens kåta och sjunger i lappens öra: Din ovän är i nöd, ligger i djupa skogen, känner ej vägen till sin boning; gå att hjälpa honom.»

»Och du har lyssnat till fogelns sång och kommer nu för att lotsa oss härifrån? Det var ädelt gjort, Båtas Njoita.»

»Svenskarne alltid hafva granna ord, då de vara i någon trångmål; men glömma dem, då ingen nöd mer på färde.»

Nu vände han sig till Mathias Persson.

»Jaså du tänka bygga din hus på min betesmark, taga från mig min jord.»

»Huru vet du det?»

»Båtas Njoita hafva godt öga, se väl, Mathias Persson.»

»Du kan åtminstone icke hafva sett hvad jag heter, och ändå vet du det.»

»Mycket sant, inte jag sett hvad du heter, men vet det ändå, vet också att du föraktar same*, tror dig få behandla dem som du vill; men du bara skada dig sjelf. Du få mycken ledsamheter, om du bosätter dig på min betesland »

»Tänker du skrämman mig, så är denna din möda förspild; ty jag har icke mycken släktskap med haren.»

»Båtas Njoita icke vilja skrämman dig, veta nog, att du vara tapper, mycket tapper; men han också vet, att sjön kräfva stora offer från din hus, om du vill stanna på stranden.»

»Skall jag kanske offra till dina gudar för att få den äran att stanna här! Nej, du må offra bäst tusan du vill; men jag är ingen hedning och kommer icke att offra ens så mycket som en fluga.»

»Du nog icke vilja; men hvad förmår du emot ödet? Olycksfogeln sväfva öfver ungdomens hufvud; sjön hotar, inte du kunna hindra det.»

»Men du kom ju för att visa oss vägen härifrån», inföll nu länsmannen. »Med Mathias Persson får du väl tala under det vi gå härifrån.»

»Ja, jag skall visa vägen. Gå i min spår!»

Och nu gick han före dem utan att säga ett ord vidare. Svenskarne följde honom fulla af förvåning; ty moraset tycktes nu icke vara hälften så sumpigt, som när de gingo fram här om natten. Inom en timme kommo de till en liten gångstig, som ledde till närmaste by. Här stannade Båtas Njoita och sade: »Nu svenskarne

* Lapparne.

nog finna till byn. Båtas varit mycket hjälpsam i dag, Mathias Persson; men icke så alltid, tycker icke om svenska grannar, vill helst vara ensam, kan därför ej lofva dig någon hjälp, om du komma vilse i skogen någon gång härefter.»

»Härefter reder jag mig nog sjelf; och skulle jag någon gång behöfva hjälp, så blir du åtminstone den sista jag vänder mig till.»

»Svensken alltid egenkär och skrytsam, tro sig dugtig; men likväl gå dit lappen befaller», mumlade lappen med ett besynnerligt leende. »Du som andra springa kring skogen många dagar utan att finna hem bara därför att lappen lagt sin konst i din väg; men du ändå tro dig klokare än lappen, ha ha ha.»

Innan Mathias Persson hann att svara, var lappen försvunnen.

»En gång skall jag betala honom för detta skratt», försäkrade Mathias Persson.

Snart härefter kommo de till byn, och då Mathias Persson hade sin familj här, skildes han ifrån det öfriga sällskapet för att om några dagar återvända till Manjaur.

V.

**Mathias Persson bosätter sig vid
Manjaur. Vitra visar sig för
honom och sönerna.**

Tre dagar efter det de händelser passerat, som vi skildrat i föregående kapitel, återfinna vi Mathias Persson vid Manjaur. Han hade nu med sig sin familj, som bestod af hustru, två söner och en dotter. Första omsorgen var nu naturligtvis att skaffa familjen tak öfver hufvudet. På sjöns vestra strand, midtemot den på östra stranden liggande lappkåtan, uppfördes också en s. k. bua eller en högst enkel boning, utan fönster och dörr.

Här var man åtminstone någorlunda skyddad mot regn och oväder, och dessutom förvarades i buan kläder och de nödvändigaste husgerådssakerna; om nätterna sof man här och om dagen uppehöll sig kvinnorna mestadels härinne. Buan var emellertid endast en tillfällig bostad. Ett par hundra alnar vester om densamma skulle man uppföra ett ordentligt boningshus. Här undanröjdes skogen, fälades timmer, appbrötos stenar, murades, timrades och täljdes från tidigt om morgonen till sent på qvällen. Mathias Persson tycktes hafva skäl att vara stolt öfver sina söner; ty de syntes kunna täfla att arbeta med hvilken som helst. Den äldre sonen, Per, tycktes emellertid vara den raskaste af dem. Till det yttre liknade han mycket sin fader; men hans ansigte var mindre strängt än faderns, förmodligen därför att han ej haft kopporna, som vanstält det. Till lynnet var han häftig och uppbrusande, och när han blef ond, räknade han icke så noga med sina handlingar. Nils, den yngre af Mathias Perssons söner, liknade ej mycket sin broder hvarken till utseende eller sinnelag. Han var något mindre, men betydligt vackrare än Per, hade ljusbrunt hår och blå ögon. Han var saktmodig till lynnet och stundom något tungsint. Icke sällan hade han sökt försona hvad fadern eller brodern i vredesmod gjort orätt. Dermed vann han dock icke familjens kärlek, utan snarare tvärtom. Brodern satte icke heller stort värde på honom för hans försonliga sinnelag, utan plägade stundom roa sig öfver hans blödsinhet. Nils vardt därför tyst och sluten samt sökte sin tröst i läsning af bibeln, den enda bok utom katekesen, som fans i Mathias Perssons hus. Ett sant kristligt tålamod blef följderna af detta ransakande i skriften och därför kunde han snart utan bitterhet höra faderns hånande ord och broderns speglosor.

Inom en vecka var boningshuset färdigt. Det bestod af endast kök och förstuga, var uppfördt af rundt timmer och saknade golf och innantak. Yttertaket var lagdt af bräder, ofvanpå hvilka lagts näfver och derofvanpå jordtorf. Ett litet fönster på södra väggen insläppte ett sparsamt ljus i den lilla stugan, dit familjen genast inflyttade.

Redan under det männen voro sysselsatte med upp-
timrandet af boningshuset, hade qvinnorna afmejat och
hemfört något hö från de närmast belägna myrarna;
men när stugan blifvit färdig vidtog höbergningen med
allvar. De naturliga ängarne voro ovanligt gräsrika,
hvarföre nybyggarefamiljen inom ett par veckor afslagit
så mycket hö som behöfdes till vinterföda åt några kor
och en häst. Hela familjen hade dock ej fått deltaga
i höbergningen, utan stannade en person dagligen hemma
för att vakta boningshuset; ty man fruktade att Båtas
Njoita under familjens frånvaro kunde komma till gården
och tända eld på densamma. Ända hittills hade han
emellertid ej visat sig och man var ej litet förvånad der-
öfver; ty det syntes rent af som lappen flyttat bort ifrån
Manjaur. Kåtan stod visserligen kvar på stranden, men
någon menniska hade man, oaktadt ifriga spaningar, icke
lyckats upptäcka der. Mathias Persson visste ej, om han
borde vara glad eller ledsen öfver detta förhållande.
I verkligheten var han begge delarne. Hade lappen
flyttat, så behöfde nybyggaren icke frukta något lömskt
angrepp från hans sida; men fans han kvar, så bådade
denna hemlighetsfullhet intet godt.

Snart skulle man dock få visshet i denna sak. Ny-
byggaren och hans söner höllo just på att upptimra ett
fähus jemte dithörande foderlada, då lappen plötsligt
stod midt ibland dem utan att någon sett hvarifrån han
kommit.

Svenskarne vexplade hastigt blickar fulla af undran
och förvåning. Detta undgick ingalunda Båtas Njoitas
skarpa iakttagelseförmåga; men han låtsade dock ej
märka något, utan stod tyst en stund liksom betraktade
han byggnaden.

»Du bygger en präktig hus här», sade han ändtli-
gen till Mathias Persson.

»Tycker du det, min käre Båtas Njoita?» svarade
nybyggaren, nästan tviflande om han hört rätt.

»Jo, husen mycket bra; men ligger icke på rätt ställe.»

»Jaså. På hvilken plats skulle det hafva stått för
att taga sig bättre ut?»

»Fins ingen sådan plats; men nog finnas den ställe,
der dina kor trivas bättre.»

»Trifvas de icke här, så trifvas de icke heller på andra ställen, och icke må du tro, att jag tänker flytta mitt fähus därför att det icke faller dig i smaken.»

»Nog jag veta, att du icke vilja taga råd af mig, men skall dock säga dig, att du bygt din fähus på Vitras sal. Dina kor komma att stå öfver hennes bord. Nog du förstå att Vitra ej tåla det; hon kanske sätta eld på din fähus eller ofreda din kreatur. Ingen vet hvad hon kan göra.»

»Mycket riktigt resoneradt, isynnerhet om *du* står i vänskapligt förhållande till Vitra. Emellertid tänker jag, att hon ändå icke blir så farlig, om vi hålla ett vaksamt öga på dig, och det skola vi göra, det kan du lita på.»

»Du icke tro min ord. Nå skyll dig sjelf för hvad som sker; icke jag mer varna dig. Icke du heller behöfva vakta på mig; ty det blifva mycket besvärligt och Båtas Njoita nog vaka öfver sig sjelf», svarade lappen och försvann lika plötsligt som han kommit.

»Hvad tror far om det här?» sporde Per.

»Jag tror, att han ville skrämma oss», svarade Mathias Persson.

»Och det lyckades också för honom med afseende på mig; ty jag blef verkligen rädd för honom, då han synes kunna göra sig osynlig.»

»Nu talar du som en stackare, Per. Om han också gjorde sig osynlig, så var det ej dermed han ville skrämma oss, utan med sitt tal.»

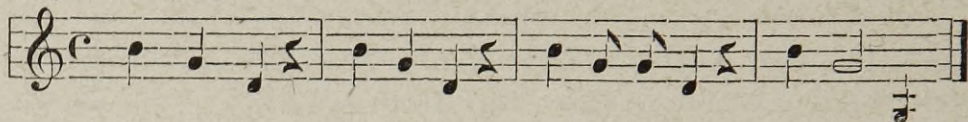
»Men det kan ju hända, att han blott kom hit för att varna oss, genmälte Nils, och om så är, så handla vi mycket orätt då vi dömma honom som en bedragare. Om han också är en trollkarl, så . . .»

»Så är du ändå färdig att taga hans parti, afbröt fadern hånande. Men jag, som icke är så beskedlig som du, jag genomskådade den der filuren. Han tänker trolla eld på fähuset, men då han är rädd att få betala kalaset med en del af sin hud, så hittade han på den der dikten om Vitra. Emellertid få vi lof att draga åskviggen tre hvarf »ansyls» omkring både stugan och fähuset, och sedan får han försöka, om han kan trolla eld på dem.»

»Men det är väl icke omöjligt att Vitra bor här i närheten, då det är så bergigt här.»

»Omöjligt är det visserligen icke, men om hon finnes här, så skall hon nog låta oss höra...»

Ett starkt och uthållande hojtande afbröt Mathias Persson, som bleknade, när han efter hojtandet hörde klangen af skällor och sång. Bjellerklangen och sången hördes snart närmare och nu trodde han sig tydligthöra följande sång:

»Ko Linde, ko Kinde, ko Skälleko, ko Sjette»*

»Hon kommer hit», mumlade han och var nu nästan halfdöd af förskräckelse. Rädslan hade äfven gripit sönerna, så att ingen af dem vågade röra sig från sin plats.

»Har lappen talat sanning, så äro vi olyckliga», fortfor Mathias Persson att tänka högt, »ty hon skall döda oss för vår djerfhet.»

Nu framskymtade en röd mössa i skogsbrynet och sången tystnade ögonblickligt. Skällorna pinglade ännu en stund, men aflägsnade sig allt mer och tystnade slutligen alldeles.

»Gud vare lof, att hon gick oss förbi», sade Mathias Persson i det han reste sig från den tufva, han dignat ned på. »Hon bor ändå icke här, utan reste blott förbi för tillfället.»

»Tror far, att det verkligen var Vitra?» frågade Nils.

»Hvad skulle det vara annars?»

»Kanske det ändå var endast en människa; ty hon var så vacker, att jag knapt kan tro, att det var något ondt andeväsen.»

»Såg du hennes ansigte?» sporde fadern och brodern på en gång.

»Nästan lika tydligt som jag ser edra. Jag tror, just därför att jag såg henne så bra, att det var en människa; ty hon var ju klädd som en lappflicka. Båtas Njoita lär ju hafva en dotter; det kan väl hända, att det var hon.»

* Den sång Vitra säges sjunga, då hon lockar sina kor.

»Du har alltid din egen mening; men hörde du icke att hon sjöng Vitras locksång?»

»Nej, jag tyckte, att hon sjöng som lapparne i allmänhet bruka sjunga.»

»Nå, nu hör du! Tror du, att en menniska kan sjunga, så, att en tycker sig höra ett då en annan hör ett annat?»

»Nej; men . . .»

»Hvad för men?»

»Far eller jag måtte ha hört orätt.»

»Nå om du hörde orätt, att jag icke hörde annat än det som sjöngs, det vet jag; om du hörde orätt, säger jag, så var det ju Vitra ändå.

Nils teg.

»Du får emellertid vara på din vakt härefter Nils», fortfor fadern, ty hon visade sig endast för dig och detta till och med i sin fagraste skepnad. Sådant bådard intet godt. Hon visar sig aldrig som en fager flicka för någon, utan att vilja locka denne i förderfvet. Lyckas hon att vinna än så liten framgång, då är man ofta i hennes våld för alltid. Hade du bara fått se henne på ryggen, så skulle du fått se en helt annan gestalt, än den som visade sig för dig nu. Som sagdt är: håll ögonen öppna och glöm för allt i världen icke att bära flinta och stål i fickan; ty hon skall nog visa sig flere gånger för dig, det kan du lita på.»

VI.

Vidskepelse och våld.

Dagar, veckor, ja månader förflöto, men ingenting ovanligt inträffade i nybyggarens hem. Vintern hade kommit och hopat famnshöga snödrifvor i de oländiga skogarne och nu kunde man på skidor färdas till hvilket ställe som helst. Den djupa snön betraktades också af

svenskarne som en stor Guds gåfva; ty hade icke ymnig snö fallit, skulle det varit omöjligt att hemforsla höet från de aflägsna »slogarne». Nu deremot banades inom några dagar en försvarlig väg till dem. I från tidigt på morgonen till sena qvällen arbetade också nybyggaren och hans söner med höforslingen. Båtas Njoitas renar tvingade dem att skynda dermed; ty om en höhässa fick stå i skogen en längre tid utan tillsyn, så återfann man henne i de flesta fall tom. Renarne uppåto visserligen icke allt höet, men de utvalde det bästa och det de lemnade ville intet djur äta.

Båtas Njoita sjelf hade emellertid hvarken låtit se eller höra af sig sedan den dag, då han varnat nybyggaren för Vitra. Att han dock bodde kvar i sin kåta, det kunde man sluta deraf att rök stundom syntes uppstiga ifrån andra stranden. Ingen i nybyggarens hus hade dock varit till kåtan att förvissa sig om att lappen bodde kvar. Lika osynlig som Båtas Njoita hade också Vitra förblifvit sedan den ofvan nämnda dagen. Kreaturen tycktes befinna sig utmärkt väl i det nya fähuset och ingenting misstänkt kunde upptäckas. Man började redan tala om att Nils möjligen icke var så dum, då han trott, att det var en människa blott man sett den mera nämnda dagen. Men nu inträffade en plötslig förändring. En morgon fann man alla korna lösa i fähuset, der de hållit ett fasligt tumult. Man ansåg likväl detta vara i det närmaste naturligt; men då man följande morgon fann alla kor fastbundna med svansarne vid väggen, kunde man icke längre tvifla att något otyg kommit hitin. Nils erbjöd sig att ligga derinne en natt, för att utröna huru det förhöll sig med saken; men Mathias Persson svarade, att Nils vore den sista som komme att vakta der; ty han vore alltför blödsint till något sådant. Per deremot vore rätta mannen, mente fadern, och dervid blef det.

Per laddade nu sin bössa icke blott med krut och bly utan äfven med brödsulor; ty då skulle han kunna skjuta sjelfva hin onde, om han visade sig, sade Mathias Persson. Så snart det vardt qväll, begaf han sig åtföljd af Mathias Persson till fähuset. På en pall nära dörren satte han sig, sedan han först stält en påtänd

talgdank på spiseln. I fickan hade han stoppat ett stycke torrt kött, på hvilket han skulle tugga, om sönnen började besvära honom eller om han blefve hungrig.

»Stå på dig som en karl i natt», sade fadern och lagade sig att återvända till stugan.

»Far kan vara lugn; ty om också sjelfva hin håle komme hit, skulle jag skjuta honom i hvitögat», svarade Per och drog bössan närmare intill sig.

»Nå då är det bra. Nu går jag, godnatt!»

»Nu blef det tyst i fähuset. Per hörde ännu några sekunder faderns steg och han lyssnade ifrigt om han kunde höra någon annan ute; men allt var tyst, tyst som i grafven. Nej, hästen tuggade på hackelsen och korna idisslade och talgdanken sprakade samt tycktes hafva god lust att slockna. Detta tyckte Per icke om. Talgdankens sömniga och flämtande ljus började att synas alltmera spöklikt och kreaturens oupphörliga tuggning hördes allt hemskare ju längre det led fram på natten. Per kände sig riktigt kuslig till mods. Inne i stugan lågo nu alla sofvande, så att ingen skulle höra honom om han ropade på hjälp. Tänk om ett spöke komme, hu då!

Omedvetet spände han hanen och lade fingret på trycket. I samma ögonblick hördes ett dunsande ljud ifrån skorstenen, som om man släppt ned en mjölsäck derigenom — och talgdanken slocknade.

»Herre Jesus hjälp!» skrek Per och hoppade en half aln ifrån pallen, som han suttit på. Pang! skottet brann af och efterföljdes af ett förfärligt brakande, så att Per trodde sin sista stund vara kommen och nedföll afsvimmad till golvet. Huru länge han förblef i denna belägenhet, visste han icke; men när han af nötkreaturens råmande väcktes till medvetande om sin tillvaro, saknade han sin bössa och kunde icke återfinna henne. Han gaf sig icke heller tid att söka mycket, utan skyndade in i stugan så fort som möjligt.

»Huru är det med dig, Pelle?» sporde fadern när Per med vacklande steg inträdde.

»Mycket illa, far, jag har blifvit gastkramad, så att far måste skynda att stöpa bly öfver mig, om jag icke skall dö.»

Och nu uppdukade Per en lång historia om huru gästen kommit ned genom skorstenen, släckt danken och slagit Per i hufvudet, så att denne svimmat m. m.

När Per slutat sin berättelse, som han färglade så bjert som möjligt, var Mathias Persson nästan lika rädd som sonen. Han skyndade emellertid upp att stöpa bly öfver Per, för att derigenom förtaga verkningarne af gastkramningen. Till fähuset vågade han deremot icke gå före morgonen.

Klockan 7 f. m. inträdde han äntligen der, men möttes af en förfärlig syn. Hans enda häst låg döds-skjuten och hade i fallet sönderbrutit spiltbalken. Döden tycktes hafva följt ögonblickligt, ty skottet hade gått rakt igenom hjertat. »Gästen» fick naturligtvis bära skuld för denna olycka och detta så mycket hellre som Pers bössa totalt försvunnit. Att olyckan var ett hårdt slag för nybyggaren, kan man sluta deraf att denne jernhårde man fälde tårar vid åsynen af sin döda häst.

Nu var det också slut med höforslingen, tills han hunnit skaffa sig en annan häst. Detta kunde dock näppeligen ske före julen, som inträffade omkring en vecka härefter, och under tiden kunde renarne nedtrampa eller uppäta allt det hö, som Mathias Persson ännu icke hunnit hemforsla. Båtas Njoita skulle möjligen mot betalning vakta sina renar, så att de ej komme att göra någon skada; men att bedja lappen om en handräkning, det var temligen påkostande för den stolte nybyggaren. Nöden har dock ingen lag, och Mathias Persson var tvungen att ödmjuka sig, om han ville berga sitt hö. Dagen efter olyckshändelsen skyndade han därför öfver sjön för att få samtala med Båtas Njoita. Redan på nära 100 stegs afstånd ifrån kåtan mottogs han af omkring ett dussin hundar, som tycktes hafva god lust att sluka denne ovanlige främmande; men de nöjde sig med att ge honom några nyp i benen. Detta slags emottagande ansåg Mathias Persson som ett dåligt förebud; men han beslöt att hålla god min äfven om lappen visade sig mindre tillmötesgående. Föröfrigt kände han mycket väl till lapparnes smak för smicker, och därför hade han beslutat upphöja »Kungen» till skyarne.

Nu var han äntligen vid kåtan; men hundarne blefvo så närgångna, att han höll på att icke få slippa in i den samma. Slutligen lyckades det, och nu stod han åter igen ansigte mot ansigte med Båtas Njoita, hvilken satt med korslagda armar och ben framför elden och rökte ur en kritpipa, som af smuts och flitigt användande blifvit kolsvart.

När Mathias Persson helsade, lyfte lappen temligen likgiltigt upp hufvudet, men svarade ej.

»Vi ha varit grannar så länge nu, att jag tyckte det skulle vara roligt att se huru du hade det, började nybyggaren efter en stunds tystnad.»

»Svensken vara mycket höflig i dag, nog han ha någon ärende till gamle lappen», svarade Båtas Njoita och slog askan ur pipan mot venstra tummens nagel.

»Du är då klokare än vanligt folk du; ty jag har verkligen ett ärende till dig också, utom det att jag ville tacka dig därför att du varit en så god granne. Det var nog några, som trodde att du skulle låta mig komma i åtskilliga obehagligheter; men jag trodde alltid, att du var bättre än andra lappar, och jag tror icke, att jag tagit fel i mitt påstående.»

Båtas Njoita visade ett af de otydbara småleenden, som torde vara egendomliga för detta folk och som lapparne ofta begagna för att dölja sina tankar.

Mathias Persson gissade emellertid, att han ej lyckats i sitt försök att förblinda lappen genom smicker. Han ville därför gå mera klokt tillväga och låta smickret framträda mindre bjert.

»En stor olycka har träffat mig», återtog han, »och hon kan fördubblas, om du icke vill göra mig en liten tjänst. Det blir lätt för dig, att göra det; ty man påstår, att du kan allt hvad du vill. Nå jag vill berätta huru det gått för mig och på samma gång säga dig, att jag nu ångrar att jag icke satte mer värde på ditt tal, då du varnade mig för Vitra; jag har dyrt fått plikta för min dumhet den gången.» Och nu uppdukade nybyggaren en lång historia om huru Vitra grasserat i fähuset och slutligen dödat hästen. »Nu har du hört huru det gått till», slutade han, »och nu återstår blott att jag säger dig mitt ärende. En häst är icke lätt att få den»

här tiden och därför torde en del af det hö, som jag bergade i somras, få ligga i skogen ännu ett par veckor. Tror du, att renarne innan dess komma till Stormyran?»

»Det komma an på hurudan väder det blir. Renan rätta sig mest efter väder och vind.»

»Men du kan väl mot betalning se till att dina renar icke få komma dit så snart.»

»Åh det vara omöjligt att lofva, ty renan springa fortare än jag, kan gå dit utan att lappen veta det. Tror dock icke att de äta din hö, vill ändå ej lofva säkert. Föröfrigt hjälper du dig nog sjelf, om Båtas Njoita nimmas*) rätt.»

Nu var det nära att nybyggaren låtit sin naturliga häftighet råda; ty han hörde tydligt, att lappen icke ville lofva honom att vakta höet, utan i stället började påminna honom de ord han yttrat till lappen, då denne ledsagat honom och länsmannen till byn. Han lugnade sig emellertid och svarade: »Nå, du vill icke lofva något bestämdt, men jag tror ändå att du gör så godt du kan. I alla händelser får du sjelf lönen för din möda. Farväl med dig, tills vi träffas härnäst.»

Neida hade afhört detta samtal och när Mathias Persson lemnat kåtan, sade hon: »Den der gubben var ju mycket snäll, och ändå har du sagt, att alla svenskar äro lapparnes fiender. Har du icke varit orättvis emot några af dem, när du sagt det?»

»Du tror, att Mathias Persson var så vänlig som han visade sig; men jag känner honom bättre än du. Hade han sett oss i aldrig så stor nöd, så skulle han icke rört ett finger för att hjälpa oss. Nu är han sjelf i trångmål och därför kom han hit och visade sig som vår vän; men låt honom få en enda liten anledning till fiendtlighet, låt t. ex. renarne få nedslå hans hö på Stormyran, då skall du snart få se hurudan vänskap han hyser för oss.»

»Men vi skola icke gifva honom en sådan anledning; ty icke kostar det mycken möda att hålla renarne ifrån Stormyran.»

»Behöfva vi vakta hans egodelar? Har han vaktat våra någonsin? Nej; och han skulle icke göra det heller,

* Minnas.

om han icke finge hälften. Föröfrigt har han slagit höet på min betesmark, följaktligen är det mitt och om renarne uppäta det, så är det icke mer än rätt.»

»Jag tror dock icke att det är rätt, och om det också ej vore orätt att låta renarne förstöra höet, så kunna vi ju vakta det ändå för att få lefva i fred.»

»Du lägger dig allt för mycket ut för den der svensken, det tycker jag icke om. Glöm icke att ditt lif hotas af en svensk! Tro dem därför aldrig!»

Samtalet hade naturligtvis förts på lappska, sedan nybyggaren lemnade kåtan. Det afstannade nu; ty Båtas Njoita måste begifva sig till sin renhjord.

Ett par dagar härefter begaf Mathias Persson sig till Stormyran för att se efter höet och fann det då till större delen nedtrampadt och förstördt. Halft ursinnig öfver lappens nedriga handlingssätt skyndade han till kåtan för att på färska gerningar straffa den lömske lappen. När nybyggaren inträdde i kåtan, fann han Båtas Njoita sittande vid ett stort köttfat, hvars innehåll han lät sig väl smaka.

»Hvar har du dina renar nu för tiden?» frågade Mathias Persson sträfft, så snart han hunnit med hufvudet in i kåtan.

»Det vet jag icke», blef svaret.

»Vet du icke?»

»Nej.»

»Nå då skall du få veta det af mig.»

»Ja så», svarade lappen med ett bredt grin.

»Grina lagom, din tusan dj—l eller slår jag ut hvarenda tand ur din breda käft, din kanalje. Hvarför dref du renarne till Stormyran samma dag som jag gick härifrån?

»Inte jag drifvit någon renar dit. Jag icke varit ut mer än en gång, sedan du var här.»

»Försök icke att lura mig; ty då får du göra bekant- skap med den här knytnäfven och han är ganska tung.»

»Icke du behöfva väsnas så mycket, om också min renar ätit upp dender höet; ty då du slagit den på min betesmark, så var den lika mycket min som din.»

»Jaså du blir storordig din sakramenskade lapphund. Hölle jag icke mina händer för skadliga att vidröra en

sådan usling som du, så skulle jag göra dig så tyst, att du icke skulle klyfva näbb härefter.»

»Lappen icke låta skrämman sig af svenskens skryt. Jag nog känna svenskarne, veta nog, att de vara röfvare alla som du, fastän de skryta och säga sig vara bättre än lapparne. Aldrig dock lapparne stulit och röfvat som svenskarne; men nu skall det snart blifva slut med svenskarnes herravälde, ty lapparne nu trötta att...»

»Här skall du få känna hvem af oss som har herraväldet», afbröt nybyggaren i det han fattade tag i lappen och slängde honom öfver en stor kittel, som stod på elden och kokade. Kitteln föll omkull och släckte elden, men en del af vattnet skällade lappens venstra ben.

»Akta din skadliga fingrar», hånade lappen, som ej låtsade känna någon smärta af skällningen. Hvarför du orena din hand med att vidröra lappen.»

»Lugna dig en stund, så skall jag nog skälla dig så, att du blir så ren som en kyrkengel.» Och nu tog han upp kitteln igen och slog öfver lappen den droppe vatten, som stannat kvar i honom.

Båtas Njoita låg likväl orörlig, han andades knapt.

»Jaså, du tänker trolla mig. Nå då skall jag se till, att jag kan piska ut hin håle ur dig», sade Mathias Persson och tog af sig läderbältet, med hvilket han nu började bearbeta den hjälplöse lappen.

I samma ögonblick öppnades dörren till kåtan och Neida inträdde. Nybyggaren höll inne ett slag för att se hvem den inträdande var och då han förstod, att det var lappens dotter, röt han: »Ut med dig eller slår jag i hjäl dig på ögonblicket.»

»Kära fader* Mathias Persson, var barmhertig, jag har ju icke gjert Er något ondt, hvarför vill Ni då slå i hjäl mig.»

»Gå ut, så skall jag icke göra dig någon skada, ty det är egentligen din far, som jag ämnar klå grundligt.»

Nu lät han åter några slag af bältet falla på lappen; men Neida kastade sig öfver faderns kropp sägande: »Vill Ni slå i hjäl min fader, måste Ni först slå ihjäl mig.»

* Lapparne sätta ofta ordet fader framför en persons namn för att uttrycka vördnad och högaktning.

»Trotsa mig icke; ty då dödar jag eder begge», svarade nybyggaren och fattade en i kåtan stående yxa, som han svängde öfver sitt hufvud.

»Lemna ögonblickligen kåtan eller också hugger jag af dig halsen.»

Neida rörde sig icke.

»Det är ditt eget fel, att jag måste göra så», återtog Mathias Persson och höjde yxan för att utdela döds-hugget. Neida satte båda händerna för ögonen och tryckte sin kropp ännu tätare intill faderns samt afbidade på detta sätt det mördande hugget.

I detta ögonblick upprycktes kåtans dörr häftigt och ett kraftigt: »håll!» dånade derinne.

Mathias Persson släppte yxan af förskräckelse, och i nästa ögonblick hade den inträdande slungat henne ut ur kåtan.

»Hvad i Herrans namn tänker far på, som tyckes vilja mörda människorna! Glömmer far att vi kallas kristna, eftersom far synes vilja handla sämre än en hedning? Hvad Båtas Njoita än må hafva gjort far, icke tror jag, att det är så dåligt, att far har rättighet att döda honom utan dom och ransakning och detta till och med i hans eget hem. Huru skulle det väl hafva slutat för far, om en annan person än jag kommit hit och fått se far stå med yxan öfver dessa människor, som kanske icke med vett och vilja gjort far något ondt! Och om far hunnit utföra sin ohyggliga föresats innan jag kom hit, skulle jag icke blifvit tvungen att anklaga min egen far för dubbelmord? Det är ju förfärligt, och vi böra tacka Gud, som afvände detta onda. Men vi böra göra ännu mer, far, om vi vilja handla som kristna, vi böra icke blott bedja Gud förlåta denna handling af öfverilning utan äfven försona oss med dem vi för-orättat.»

Det var Nils, som talade. Mathias Persson, som under andra förhållanden icke skulle tillåtit sin son att tala så fritt, stod nu slagen af sanningen och rättvisan i Nils tal, så att han icke afbröt honom. Men då Nils fordrade, att man skulle bedja Båtas Njoita att förlåta den oförrätt nybyggaren tillfogat honom, fattade han åter mod och sade:

»Du är verkligen den största mes, som gått på två fötter, Nils. Menar du verkligen att jag skall bedja lappen om förlåtelse därför att jag gifvit honom ett litet kok stryk, som han ärligt förtjenat.»

»Som kristna är det vår pligt att vara försonliga emot alla och vilja vi täckas Gudi skola vi ju icke söka att hämnas, om någon gör oss orätt, utan förlåta och göra dem godt, som bryta emot oss.»

Och nu räckte Nils sin hand åt Båtas Njoita, som under tiden uppstigit, och sade: »Min far har i öfverilning gjort eder orätt, men jag tror ej, att han vid lugnare sinnesstämning skulle gjort det, derföre beder jag, att Ni förlåter honom, så som han säkert förlåter Er.»

»Lappen lofva ingenting, förrän han hört Mathias Persson tala så», svarade Båtas Njoita bestämdt.

»Nej, nu går det för långt», utbrast Mathias Persson. Skall jag låta en lapp föreskrifva mig fredsvilkor! Fy tusan! Kom Nils! Vill han hämnas, så skall han nog möta motstånd så mycket, att hämndlusten slocknar, ty någon stor skada kan han ändå icke göra mig, så mycket förmår jag.»

»Du nog förmå mycket; men Båtas Njoita icke heller låta leka med sig. Han också kunna något. Få se hvem som starkast.»

»Det får du snart se; och medan du väntar, torde du slipa knifven; ty du får nog sysselsättning för den snart.»

Med denna hotelse lemnade Mathias Persson kåtan, sedan han ännu en gång uppmanat Nils att följa. Denne stannade emellertid som om han ingenting hörde. I verkligheten hörde han icke heller något; ty han hade nu först kommit att betrakta Neida, hvilkens skönhet gjorde ett djupt intryck på honom. Aldrig hade han trott, att en individ af de så föraktade lapparne kunde hafva ett sådant utseende, och derför betraktade han henne med verklig förundran eller kanske rättare beundran. Det var likväl icke ett fullkomligt obekant ansigte han hade framför sig och sedan han ett ögonblick betraktat det, var han fullt viss på att Neida just var samma person, som svenskarne en gång trott vara Vitra. I samma ögonblick, som Mathias Persson lemnade kåtan,

gick Nils fram till Neida, tog hennes hand och sade: »Vi skola sluta ett vänskapsförbund och söka att förlika våra fäder med hvarandra. Vill du icke det, bästa flicka?»

»Är du verkligen son till den der förfärlige gubben?» frågade Neida och såg tviflande på Nils.

»Ja, jag är son till Mathias Persson; men du skall icke tro, att min far är sådan som han nu visade sig.»

»Ack, jag skall aldrig kunna glömma huru förfärlig han var. Men du liknar honom icke, du är så vänlig och god, att jag ville göra allt hvad som står i min förmåga för att visa dig min tacksamhet därför att du räddade oss från döden.»

»Gör då hvad jag bad dig om! Svenskarne äro icke så dåliga som du och din far synas tro, och var viss att jag åtminstone skall verka hvad jag kan för att vi skola kunna lefva som goda grannar med er.»

»Jag tror dig och jag skall försöka, om det är möjligt, att förlika min far med svenskarne», svarade Neida så tyst, att endast Nils kunde höra det.

»Tack skall du ha för detta löfte», svarade denne i samma ton och skyndade efter sin fader, hvilken han dock ej nådde förrän i stugan.

Följande morgon kom Per förskräckt inrusande från fähuset och sade: »Vitra har stuckit ihjäl en ko för oss i natt. Det är Hjertros, vår bästa ko, säger mor.»

»Är kon ihjälstucken, säger du?» frågade Mathias Persson.

»Ja, det är precis som om man stuckit med en grof syl midt för hjertat på henne. På baksidan är det dessutom ritadt några krumelurer, som mest likna en köttgryta.

»Ja så, hm, hm, det var fan. Nå nå, vänta din fä-hund, få vi väl se hvem som får största koket.»

Per stirrade förvånad på fadern; ty han kunde ej begripa hvad denne menade.

»Gå du och laga att kon blir flådd ordentligt», fortfor nybyggaren, »och du, Nils, du får fara och se efter höet vid Långtjerumyran i dag.»

Mathias Persson misstänkte genast, att Båtas Njoita dödat Hjertros, och nu beslöt han att utkräfva en mång-

dubbel hämnd. Han gick därför till foderladan och stopade en säck full af fräkne, slog en kanna orenad salpeterlut derpå, hvarefter han tog säcken på ryggen och skyndade bort till det ställe, der Båtas Njoita hade sina renar. Här tömde han säcken och skyndade hem. Renarne, som äro mycket benägne att äta detta för dem nästan ögonblickligt dödande gift, uppåto hvarje strå af fräknet, så att intet spår deraf syntes på snön. Verkan af giftet blef större än Mathias Persson ens kunnat tro. Knapt en timme hade förflutit, när Båtas Njoita kom till stället och då lågo omkring 40 renar stendöda på platsen och några andra raglade fram ett stycke derifrån för att inom några minuter dela sina kamraters öde.

Nu vardt Båtas Njoita nästan utom sig af förskräckelse. Att Mathias Persson trollat ihjäl renarne, det kunde han icke ett ögonblick tvifla på, och nu kunde ju lappen snart få dela renarnes öde. Att hämnas vore nu mera dåraktigt, då nybyggaren kunde hämnas tiodubbelt. Hvad var väl att göra? Skulle han erbjuda den grymme svensken fred och vänskap? Ja, såsom förhållandena nu stodo vore det bestämdt det klokaste.

Och nu ilade han genast till nybyggarens koja för att söka blidka sin fiende. Det kändes visserligen tungt att ödmjuka sig för en, som han ansåg som en röfvare och orättvis inkräktare; men Båtas Njoita tänkte i främsta rummet på sin dotter, som kanske skulle blifva fattig eller, ännu värre, dödad, om han icke lyckades försona sig med nybyggaren.

Mathias Persson hade just betslat en ny häst, som han köpt, och skulle profköra honom, då Båtas Njoita kom till gården.

»Hå, hvad kommer du hit i för ärende? Har du kanske någon helsning ifrån Vitra?» sporde nybyggaren honom hånskrattande.

»Åh kära fader Mathias Persson, var nu inte ond på Båtas Njoita. Nog jag kanske ej gjort som jag skull' göra mot dig; men var nu barmhertig, jag vilja lefva i fred och sämja härefter.»

»Att lefva i fred och sämja med dig, är ingenting att sträfva efter. Jag erbjöd dig visserligen fred en gång, men jag gör det icke en gång till, ty det är ganska

roligt att klå på dig litet emellanåt, då du gör något skälmstycke.»

»Men du ingenting vinna på en fortsatt strid, fader Mathias Persson.»

»Huru vet du det?»

»Förstår väl, att jag också kunna göra dig skada.»

»Jo det har jag nog sett; men du förstår nog också, att jag kan taga igen skadan på dig.»

»Ovisst om icke min gudar straffa din hårdhet mot mig och då icke du förmå skada mig mer.»

»Dina gudar gör jag en konst i. Och nu skall du få se huru mycket de förmå att skada mig. Kalla dem till hjälp bara; ty nu börjar det, sa' han som visade björnen.» Och nu kastade nybyggaren tömmarne omkring lappens ben, kastade sig sjelf i släden och körde i traf till skogen och lät lappen släpa med benen före efter åkdonet omkring 500 alnar ifrån gården. Här lem-nade han honom utan att ens se efter, om han var död eller lefvande.

Båtas Njoita låg länge medvetslös och när han ändt-ligen återfick medvetandet, kunde han icke röra sig ur stället. Högra benet var antingen afbrutet eller ur led, ty det var omöjligt att röra det; hufvudet värkte starkt och blödde ur ett stort gapande sår i bakre delen. Lappen vågade ej ropa på hjälp, ty han trodde, att Ma-thias Persson då skulle komma och döda honom fullkom-ligt. Att ligga och frysa ihjäl var svårt; men han ville likväl hellre dö på det sättet än taga dödshugget af ny-byggarens hand.

I denna sorgliga belägenhet förblef Båtas Njoita liggande tills Nils kom ifrån Långtjernmyran. Han kom efter samma väg, som lappen låg på, och då han såg den sårade, skyndade han att hjälpa honom och frågade om han råkat i björnens klor eftersom han vore så illa till-tygad.

Lappen berättade nu temligen sanningsenligt hvad som tilldragit sig och slutade sålunda: »Din far nog skall få ångra en dag hvad han nu gjort. Lappen vara mer seglifvad än han tror. De här såren nog läkas och då — vänta, vänta, lappen nog minnas och kunna hämnas, hämnas mycket.»

»Efter en stunds samtal tillät lappen att Nils fick föra honom till kåtan. I början sade han blott: »Bry dig icke om Båtas Njoita, han tåla mycket innan han dör.» Slutligen gaf han dock med sig.

I kåtan omhändertogs den sårade af Neida och en lapp-piga. Nils hjälpte de båda lappqvinnorna att tvätta och förbinda såren, som han till sin glädje fann vara af lindrigare beskaffenhet än han i början tänkt.

Huru gerna Nils än önskade att släcka hämndens törst i lappens bröst genom att å fadrens vägnar erbjuda honom fred och förlikning, vågade han dock icke nu vidröra detta ämne. I stället vinkade han till Neida och bad henne om ett ögonblicks samtal. Hon följde honom ut ur kåtan.

»Min fader har åter varit oresonlig och hård emot din far; men vi få icke ändå förtvifla, vi måste tvärtom ännu ifrigare bemöda oss om att försona de båda dödsfienderna med hvarandra.»

Neida lofvade att icke tröttna att mäkla fred, om också ännu flera motgångar tillstötte.

Glad öfver detta löfte skyndade Nils hem. Mathias Persson höll just på att berätta huru han behandlat lappen, då Nils inträdde.

»Men hvad ondt hade lappen gjort, då far behandlade honom på det der sättet?» sporde Nils.

»Åh, det är icke sagdt i brådaste rappet det. Han har ett långt syndaregister, skall jag tåla om för dig. Hvem tror du väl, det är, som spökat Vitra i fähuset, som skjutit ihjäl hästen och stuckit ned kon m. m.? Jo det är den der hedersknyffeln, det har jag nu kommit underfund med. Och så ville han visst trolla mig i dag, och då var jag ju tvungen att ge honom blodvite*.»

»När han blir frisk hämnas han på oss och gör det kanske omöjligt för oss att bo här mer.»

»Rör han sig, så får han en ännu bättre minnesbeta.»

»Det är likväl mycket orätt att göra så. Man kan icke vänta, att en hedning skall vara försonlig, då man icke sjelf visar någon människokärlek mot honom.»

---

* Har trollkarlen fått ett slag så att blod framkommit, så kan han ej trolla den, som utdelat slaget.

»Nu börjar du dina gudsnådliga predikningar igen; men det är en stor lycka, att du får tala för döfva öron.

»Nej, det är en stor olycka, att far icke vill lyssna till sanningen, det må nu vara Guds eller mennisko ord.»

»Prata inga dumheter mer; ty sådana håller du ju på med alltjemt. Förlikning med lappen söker jag dock icke.»

»Och han skall icke heller erbjuda oss vänskap mer.»

»Huru vet du det?»

»Jag var ju tvungen att skaffa honom till kåtan; ty han förmådde icke att gå sjelf.»

»Jaså, du går och hjälper honom, du. Hvem har befallt dig att göra det? Kom i håg, att när du nästa gång hjälper någon lapp, så får du med mig att göra.»

»Men de äro ju menniskor äfven de och —»

»Tyst! Icke ett ord mer härom! Kom i håg hvad jag sagt!»

Tyst vardt det också; ty ingen vågade säga emot husfadern, då han var vid sådan sinnesstämning som nu.

VII.

Striden fortsättes.

Vi hafva redan sett, att de skador, som nybyggaren tillfogat Båtas Njoita ehuru visst icke obetydliga dock ingalunda voro af lifsfarlig beskaffenhet. Inom ett par veckor var därför lappen fullt återstæld till sin kropp; men i hans själ sjöd hämndbegäret starkare än någonsin förut. Neida kände sin fader för väl för att icke märka detta, ehuru han aldrig yttrade ett ord om sina planer. Hon sökte därför att öfvertala honom till försonlighet och glömska af hvad han lidit, emedan en fortsatt strid skulle göra både honom och henne sjelf olycklig. Men hon kunde lika gerna sökt att genom öfvertalning förmå vargen att fasta, när han stode framför en fet renhjord.

Han afhörde sin dotters böner och föreställningar med sitt egendomliga leende, som just var det säkraste tecknet, att han ej ämnade lägga dem på hjertat. Hvarje gång hon nämnde nybyggarens son, Nils, drog dock ett moln öfver faderns panna. En dag sade han, sedan han en lång stund hört henne berömma Nils för hans godhet och människokärlek: »Tag dig till vara min dotter; Nils är af samma släkte som de andra och skall med tiden blifva kanske lika grym som Mathias Persson sjelf.»

»Nej, fader, Nils liknar ej nybyggaren; han vill icke göra lapparne något ondt utan önskar hafva fred med alla.»

»Nu gör han det, men när han blir äldre, då skall han icke längre vara så fridsam. Har du icke sett att jerfungarne kunna leka med hundarne, men när de blifva större, så slutar leken dermed att jerfven uppäter hunden. Ingen kan omintetgöra sin natur, jerfven kan ej blifva ett fromt djur, svensken kan lika litet blifva lappens vän, derföre måste äfven Nils blifva grym med tiden. Jag har känt många svenskar, både sådana som ansetts hederliga och sådana som ansetts ohederliga; men ännu har jag ej sett en god människa ibland dem alla.»

»Om så är, så måste Nils vara ett undantag; ty han har ju alltid visat sig god emot oss, och senast när nybyggaren misshandlat dig var han mycket bekymrad och sade, att han ingenting önskade hellre än att se dig och Mathias Persson vara vänner.»

»Nils är klok och du låter dåra dig af hans granna ord. Sådana hafva svenskarne alltid god tillgång på, jag känner dem. Den svenske gossen är klokare än fadern, han hycklar vänskap, derför att han fruktar lappens hämnd. Hade han blott sett det vara någon fördel för hans fader att fortsätta striden, så hade han troligen ej sagt ett ord om förlikning.»

»Du misstager dig bestämdt, när du tror Nils vara en sådan människa.»

»Du trodde också, att hans fader skulle vara en bra karl; men jag sade annat och nu ha vi sett, om jag misstog mig.»

»Det är sant, men Nils är icke Mathias Persson.»

»Nå det kan också vara detsamma hvad han är; ty jag tänker ej göra honom något ondt; men på hans fader

skall jag utkräfva hämnd och en förskräcklig hämnd. Sedan skall jag förlikas med honom, om han vill, men icke förr.»

Han skyndade ut ur kåtan för att icke nödgas se Neidas bedröfvelse öfver hans hämndgirighet.

Det var en kall vinterqväll. Månen var i nedan, men stjernorna kastade ett svagt ljus på de gnistrande snödrifvorna. Luften var torr som brännande sand och när man andades hördes ett svagt fräsande som af sandkorn, som rassla emot hvarandra. Sådan är ofta en äkta lappländsk vinterafton och då söker hvar och en, om möjligt är, att få sitta inne vid brasan. Båtas Njoita trufdes dock ej inne som vi sett. Inom hans bröst var det så varmt, att han ej kände kölden ute. Han törstade efter hämnd och när han nu såg eldgnistorna från nybyggarens boning, kunde han icke längre stanna här. Skidorna bundos på fötterna och med pilens hastighet skyndade fjällens son öfver sjön. När han kommit på omkring 1,500 alnars afstånd från nybyggarens boning, vek han in på en körväg, lossade skidorna af sina fötter, gömde dem i snön och skyndade äntligen med ljudlösa steg till Mathias Perssons hus. Han gick fram till fönstret och såg genom detsamma, att hela familjen var inne i stugan och att alla voro färdiga att gå till hvila. För att icke blifva upptäckt skyndade han ett stycke ifrån fönstret och kröp på hälften ned i snön. Här låg han tills det blifvit mörkt i stugan, då han sprang in i foderladan, som var sammanbygd med fähuset, tog fram en torr näfver, flinta och fnöske samt slog eld i detsamma. Några ögonblick härefter brann det i näfvern och elden kastade ett bländande sken i den mörka foderladan. Ett ohyggligt leende spelade på lappens läppar. då han lyfte handen för att kasta elden i det torra höet,

Men hastigt syntes han ändra beslut och skyndade ut ur ladan.

»Mathias Persson skulle misstänka mig, om jag tände i höet här i ladan, och då sloge han i hjäl mig. Nej, i fähuset ha de sjelfva haft eld; der kan jag tända.»

Och vig som en katt klättrade han nu upp på fähuset, skrapade undan snön på en qvadratfots yta och upplyfte något af näfvertäckningen samt tände eld

deri. I samma ögonblick tyckte han, att någon rörde sig i stugan och därför skyndade han att hoppa ned ifrån taket. Men det var för sent. Mathias Persson och hans söner voro redan ute och fasttogo honom.

»Vänta litet din genompiskade skälm», skrek Mathias Persson i det han fattade i lappens yfviga lugg. »Hvad fan har du att beställa i mitt fähus? Tror du kanske, att du skall få spöka Vitra här ännu längre? Nej, nu är det slut; nu skall du få sota för nöjet att gå här och stöka om nätterna. Rör dig inte ur fläcken, om du vill behålla din skalle hel. — Nils spring upp på taket och släck elden!»

Nils efterkom tillsägelsen.

Nu fattade lappen en på gården stående räfsa och började svänga rundtomkring under det han fäktade åt alla håll. Plötsligt nedföll han liksom om han varit död.

»Slå honom i skallen, Per, så att det blir riktigt märke derefter; ty han vill trolla ihjäl oss», skrek Mathias Persson. »Skynda dig innan det är för sent. Per ryckte åt sig räfsan och gaf lappen dermed ett hårdt slag äfver munnen, så att tvänne tänder föllo ut och blod strömmade ur både mun och näsa.

»Du slog som en hel karl, Per», skrattade Mathias Persson. »Nu tror jag du kan taga afsked af trollkonsten, Båtas Njoita, i fall du ej förmår att sätta tillbaka tänderna i munnen*».

Lappen rusade upp och betraktade med tårar de utslagna tänderna: »Du hade snarare fått femton af mina bästa renar än den här tändren», sade han till nybyggaren.

»Åh, inte äro de väl så mycket värda, kan jag tro, att du behöfver lipa så der därför att du misstat dem. Du skulle då icke gått dit, der du ingenting hade att göra, så hade du fått behålla dem och dina tårar med.»

»Ja, håna du.»

»Jag kan väl inte gråta heller, då du är så der röd och vacker. Det är riktigt roligt att se dig så här, tycker jag.»

* Har man mistat en eller flera tänder, så kan man ej längre trolla, säga lapparne.

»Vänta, vänta, nog komma din tur också, nog du också skall få gråta; men då jag skratta.»

»Till dess får du nog vänta bra länge.»

»Få väl se», sade lappen och skyndade bort, just då Nils, som varit så upptagen af eldsläckningen, att han ej sett huru lappen handterades, hoppade ned af fähustaket.

»Sen I ej, att stugan också har fattat eld!» ropade han till sin fader och bror.

Stugan stod verkligen i låga; men nybyggaren och hans son hade ej märkt något, emedan de varit för mycket sysselsatta med lappen. Förskräckte rusade de alla för att släcka; men deras bemödanden kröntes icke med framgång.

De förnämsta husgerådssakerna hunno de likväl rädda; men huset lades i aska.

»Mätte fan ta lappen», mumlade Mathias Persson emellanåt; »ty han trollade eld på stugan ändå innan Per hann slå tänderna ur honom.»

Man var nu tvungen att inflytta i fähuset; ty att bo ute under vintern var omöjligt.

Tre dagar förflöto utan att Mathias Persson yttrade mer än de ofvan anförda orden. Att han dock rufvade på någon hämndplan, gissade både Per och Nils.

Fjerde dagens morgon hade han dock kastat af sin trumpenhet och var sig lik igen. Han sade till sönerna, att han ämnade resa till kyrkbyn i dag för att samtala med presten och länsmannen om åtskilliga saker, som anginge nybygget. Men det låg något under dessa ord, som kom Nils att misstänka, det fadern icke talade sanning. När därför Mathias Persson med bössan på axeln begaf sig hemifrån, lagade sig Nils att följa honom. Han vågade likväl ej komma tätt efter honom utan dröjde omkring en half timme. Sedan följde han spåren efter faderns skidor och kom till Båtas Njoitas renhjörd. Här fann han fadern ifrigt upptagen med att ihjälskjuta lappens renar. Tolf renar lågo redan döda. Nils skyndade fram och hejdade sin fader sägande: »Icke är detta kristligt handladt, far. Sämre kan ju icke ens hedningen göra. Vi ha enligt guds ord ej lof att hämnas, det vet far lika väl som jag.»

»Hvad har du här att beställa?» svarade fadern

darrande af vrede. »Kommer du hit för att predika igen, så skall jag min sann låta dig veta hvar David köpt ölet och bota dig för predikosjukan, så att du skall minnas det till nästa gång, din lymmel.» Och härmed gaf han Nils en örfil, så att denne stöp på hufvudet i snön.

»Jag skall låta dig se, att jag är din far och har makt att befalla dig», återtog nybyggaren, under det han ånyo laddade bössan. »Marschera nu helt beskedligt hem igen och stick icke en gång till näsan i mina angelägenheter, om du icke vill hafva ryggtäflan full af stryk. Och så tiger du som en fisk med hvad du sett, förstår du; ty jag tycker aldrig om sqvaller. — Nå, tänker du stå här och gapa längre? Packa dig härifrån genast!»

Nils var ej stark nog att våga motsäga sin fader och därför lemnade han med bedröfvadt hjerta skådeplatsen för dennes hämndgerning. Mathias Persson fortsatte mördandet ännu en stund; men när 18 renar lågo döda upphörde han för att återvända hem. Nu varseblef han Båtas Njoita, som kom för att se till sin egendom. En djefvulsk tanke genomlade då nybyggarens hjerna.

»Han skall hafva sista skottet», mumlade Mathias Persson och laddade bössan ännu en gång. Han hade likväl ingen kula kvar. »Nå», tillade han sakta, »jag får väl väl lof att offra en tennknapp på honom, ty då blir jag åtminstone fri honom.»

Och så skar han lös en tennknapp ur sina benkläder, tuggade den rund som en kula, dref den ned i bössan och tog sedan sigte på den intet ondt anande lappen samt sköt.

Ett ångestskri besvarade skottet och lappen störtade till marken.

Mathias Persson skyndade med ett vildt skratt från stället, men förskräcktes på samma gång och tystnade, ty han trodde sig höra några menniskoröster i närheten.

VIII.

Hos kronolänsmannen.

Då Nils lemnade sin fader, begaf han sig icke strax till sitt hem utan tog en omväg åt Båtas Njoitas kåta till. Ehuru fadern visat sig otillgänglig för mildare känslor gentemot sin motståndare, hade Nils likväl icke helt och hållet förlorat hoppet om en god utgång af sitt förlikningssträfvande. Han ville nu samtala med lappen och söka vinna hans bevågenhet.

Detta var förnämsta orsaken till hans besök i kåtan; men dertill kom också en mer indirekt verkande orsak. Redan vid sitt första inträde i lappens koja hade Nils, som läsaren kanske erinrar sig, med förundran betraktat den sköna lappflickan. Sedan den dagen hade han ganska ofta träffat henne, dels i kåtan dels i skogen och innan han visste huru det tillgick, kände han att den sköna Neida bortröfvat hans hjerta. Öfver denna upptäckt vardt han i början mycket förskräckt, ty han insåg mer än väl, att hans fader skulle blifva ytterst uppbragt öfver att få höra något tal om sonens kärlek till en lappflicka. Han beslöt därför att aldrig gå till kåtan mer och föröfrigt vakta sig för att komma i Neidas närhet. Men faran och motståndet tyckas verkligen vara kärlekens sporrar och därför dröjde det ej länge innan Nils fann ett nöje uti att uppsöka lappflickan och derigenom utsätta sig för faderns vrede. Neida mottog honom alltid med glädje och snart hade det kommit så långt, att Nils för henne öppnat sitt hjerta och då fått veta, att han var älskad tillbaka.

Om detta förhållande visste Mathias Persson och Båtas Njoita alldeles ingenting; men de skulle lätt kunnat förklara hvarföre åtskilliga af deras bäst uttänkta hämndplaner misslyckats, om de vetat något om barnens möten.

Nils hade, som sagdt är, äfven i dag begifvit sig till kåtan. Neida var ensam hemma och helsade honom

som vanligt med ett leende ansigte, samt bjöd honom taga plats på ett skrin, den enda trämöbel, som fans i kåtan.

»Din far är icke hemma, ser jag», började han, »Jag tänkte tala med honom om en ledsam händelse.»

»Har han varit till nybygget och gjort er någon skada igen? Ack, jag fruktade det för en tid sedan; men jag kunde då ej gifva dig någon upplysning om hvad han ämnade göra.»

»Huruvida han gjort oss någon skada eller icke, det kan jag ej bestämdt säga. Att han försökte att sätta eld på vårt fähus, det vet jag; men om det också var han, som tände eld på vår stuga, det är oafgjordt ännu.»

»Har stugan brunnit?» frågade Neida förskräckt.

»Ja, hon nedbrann till grunden och nu tror far bestämdt, att det är din far som tändt eld på henne genom trolldom och därför är han så ond, att han knapt vet hvad han gör. Han tog bössan med sig i dag och håller nu som bäst på att skjuta i hjäl edra renar.»

»Och Båtas Njoita till på köpet, om det bara lyckats. Men lappen är seglifvad och har segt skinn; för en liten skråma dör han icke.»

Med dessa ord insteg Båtas Njoita i kåtan. Att han var högst förbittrad, syntes tydligt af hans åtbörder och den flämtande andedrägten.

»Hvem har skickat bud på dig», sade han och vände sig mot Nils. »Vill du kanske se huru vackert din far behandlat mig? Nå väl, se då! Så här ser jag ut.»

Och nu ref han af ett förband från sin venstra arm och visade Nils ett nära två tum långt sår, som dock ej var mer än en fjerdedels tum djupt.

»För en sådan rispa dör icke Båtas Njoita», fortfor lappen hånligt.

»Och min far har gjort detta?»

»Tror du kanske, att jag gjort det sjelf. Nej, jag begagnar icke vapen, som lemna dylika märken. Han tänkte nog träffa mitt hjerta, men det tog ej så bra som då din bror sköt i hjäl hästen af pur rädsla. Men nu skall han få se hur det går, ty nu har jag vittnen åtminstone ett, som sett, att han sköt på mig och därför reser jag genast till länsman. Det är inte mer än fyra

mil dit och i morgon får far din storfrämmande. Helsa honom det ifrån mig! Nu börjar vedergällningens dag att randas och deröfver gläder jag mig; ty härefter skall ödet ej ställa sig emot mig, härefter skall jag få hämnas allt hvad din hjertlöse fader handlat orätt emot mig. Ack, huru länge har jag icke väntat efter denna dag; nu är den ändtligen kommen. Jag behöfver blott två dagar för att se min fiende i bojor föras till fängelset. O, hvad jag då skall känna mig lycklig! Det blir min lyckligaste lefnadsdag.»

»Nu är Ni grym, Båtas Njoita», svarade Nils, som ryste öfver lappens hämndtörst, »Ni är grymmare än någon svensk skulle vara och ändå påstår Ni, att dessa äro de mest hjertlösa menniskor.»

»Tror du det?» svarade lappen småleende mot Nils.

»Ja; och jag beder Er för Eder egen välfärds skull att icke söka hämnd utan förlikning med min fader. Efter hvad som redan skett har Ni säkert insett att en fortsatt fiendskap måste bringa både Eder och oss i olycka; och jag försäkrar Eder, att min far ej längre skall neka Eder fred och grannsämja, om Ni härefter icke söker efter hämnd.»

»Tala ej om förlikning numera, Nils, ty nu är en sådan omöjlig. Din far och jag måste förblifva fiender och slutligen förgöra hvarandra. Jag skall hämnas om också hämnden kommer att kosta mig lifvet. Du vet icke, Nils, du som är så olik din fader, hvad hat vill säga; men jag vet det, jag känner det här i mitt bröst. Det bränner, det sjuder, det ropar: hämnd, hämnd! och jag skall aldrig finna ro förrän detta rop tystnat.» Lappen talade med hänförelse och hans ögon lyste, som tvenne eldkulor och händerna knöto sig krampaktigt liksom längtade de att sönderkrama någonting.

Nils fann att det skulle vara förspild möda att söka öfvertala lappen till försonlighet och derfor skyndade han hem att underrätta fadern om den fara som hotade honom.

Mathias Persson, som hunnit hem långt före Nils, var ganska tvär till lynnet, när sonen mötte honom.

»Jag har mycket ledsamma nyheter att berätta för far», började Nils. »Båtas Njoita helsar att han låter

häkta far redan i morgon. Han reser till länsmannen just nu.»

»Åh tusan så lustigt! Hvad skall han då häkta mig för?»

»För olofligt renskytte och mordförsök.»

»Jaså. Och vittnen har han väl?»

»Ja.»

Mathias Persson bleknade.

»Hvilka?» sade han knapt hörbart.

»Spåren efter fars skidor först och främst, och så . . .»

»Åhå, du höll nästan på att skrämma mig med ditt dumma prat. Skidspar är således vittnen? Blir man således häktad, om man råkar att färdas förbi Båtas Njoitas renhjord? Det var hin, ha, ha, ha.»

»Men detta är icke allt.»

»Jaså. Han har då flera vittnen? Äro de lika goda, så blir jag nog fast», svarade nybyggaren ännu skrattande.

»Far gör orätt uti att gyckla», sade Nils med sorgligt allvar, »Bonta Sjulsson har sett far fälla fyra renar och slutligen skjuta på lappen. Vi äro olyckliga, ty far kan icke komma undan. Synden kan icke blifva ostraffad. Ack, gode far, res genast till lappen, erbjud honom förlikning, bed honom förlåta och glömma de lidanden han utstått för vår skull! Gör det, far, så afvändes den hotande olyckan.»

Nybyggaren tvekade ett ögonblick på svaret. Slutligen sade han stolt, men utan hån i tonen: »Bedja lappen om förlåtelse, kan jag icke, om jag också derigenom kunde undgå några års fästning. Nej, jag reser i stället till länsmannen. Det smäller lika bra, tror jag. Betsla hästen genast!»

En knapp halftimme härefter lemnade Mathias Persson sitt hem och körde i starkt traf mot kyrkoby, der länsmannen bodde.

Det var redan sent, när han kom fram till länsmannens gård; men ännu hade man icke gått till hvila. Sedan han insatt sin häst i det för främmande alla tider på dygnet tillgängliga stallet, steg han in i länsmannens rum utan att först begära tillåtelse dertill.

Kronolänsmannen satt vid skrifbordet, men arbetade icke utan rökte på en stor, silfverbeslagen masurpipa

med långt skaft. Han hade nämligen råkat ut för en lindrigare förkylning och ville nu bota sig genom att röka torra kamomillblommor.

När nybyggaren inträdde, lade Muthén pipan på bordet och sade: »Du har väl något angeläget att tala med mig om, då du kommer så sent på dygnet?»

»Man får nog vara ute både bittida och sent, om man vill lefva i det här landet», svarade den tilltalade och slet ur sitt skägg några istappar, hvilka han kastade ned på golvet invid spiseln.

»Sätt dig ned, medan vi talas vid», manade länsmannen. »Du synes vara vid särdeles dåligt humör i dag. Lappen har väl ställt till något spektakel åt dig igen. Han lär vara en riktig djefvul emot dig, har jag hört.»

»Mycket värre, mycket värre, herr Befallningsman. Han har spått i hjäl en häst och två kor för mig, spått eld på min stuga o. s. v. Tror Befallningsman att f—n skulle gjort något sådant? Nej, Båtas Njoita är värre än den onde sjelf. Han skulle nog hafva trollat i hjäl mig också och min son Per, om det varit möjligt; men lyckligtvis är Per född en söndagsnatt, så att trollskotten studsar likaväl emot honom som emot mig.»

»Är du då en sådan mes, att du ej kan göra lappen oduglig att trolla? Eller har han kanske friat sig för allting?»

»Med hans trolldomsförmåga är det nog slut; men han begagnar knifven i stället och jag vet icke hvilket dera jag skall föredraga: knifven eller gån. Mot mig är åtminstone det senare vapnet mindre farligt.»

»Piska lappen då och skräms honom, så att han aldrig vågar komma i din närhet.»

»Äfven det har jag försökt, men den onde beskyddar honom, herr Befallningsman. Hvem skulle väl tro, att skogen hade ögon, men det har han ändå, det vet jag nu, och det är just därför som jag var tvungen att hufvudstupa skynda hit till Befallningsman och bedja om hjälp.»

»Du har väl icke slagit i hjäl honom heller? Berätta då huru allt gått till; men sanningsenligt förstår du.»

»Jag skall tala så sant som om jag talade inför Guds egen domstol.»

»Nå, låt höra då!»

Och Mathias Persson berättade enligt löfte sanningsenligt hvad som skett. När han slutat, sade länsmannen: »Det här blir en svår sak för dig. Du får sitta på fästning en lång tid.»

»Om icke Befallningsman vill hjälpa mig», svarade nybyggaren med en betydelsefull blinkning, som Muthén dock icke låtsade förstå.

»Att hjälpa dig, är ju både orätt och omöjligt, då vittnen kunna intyga, att du är skyldig.»

»Herr Befallningsman har icke förstått huru jag menar det. Jag vet nog, att jag blir olycklig, om saken kommer inför domaren; men detta skall icke ske, om Befallningsman vill förtjena 3 eller 4,000 riksdaler i silfverspecier.»

Muthén spetsade öronen vid dessa ord. Nybyggaren märkte detta och fortfor: »Nog torde lappen bjuda Befallningsman en rundlig summa för att få saken i gång; men så mycket bjuder han bestämdt icke. Föröfrigt kan icke Befallningsman, som har ett så godt hjerta, med lugn se en kristen blifva olycklig därför att han tuktat en hednisk lapp.»

»Det är sannerligen icke treffligt, må du tro; men man är ju skyldig dertill enligt lagen. Det var visserligen bra oförväget att skjuta på lappen; men kanske kunde det ändå hjälpas. Är du säker på att jag får 3 à 4,000 riksdaler för mitt besvär?»

»Fullkomligt.»

»Nå, då få vi tänka på saken en stund. Men lappen kommer väl snart, och han bör icke få se dig här. Gå därför att lägga dig i sängen i drängstugukammaren; men stäng icke dörren, ty jag skall tala med dig vidare om den här saken, när lappen varit här.»

»Herr Befallningsman kan gerna taga emot de pengar, lappen vill lemna; ty det skadar ändå icke saken.»

Sedan Mathias Persson tackat Muthén för dennes goda vilja att gå honom tillmötes, skyndade han ut. Just då han skulle stiga in i det anvisade rummet, hörde

han af knarrandet i snön, att en skidlöpare kom in på gården.

»Det var just i grefvens tid att jag kom ut», mumlade han, »men du får en bra lång näsa för din resa; ty snart är det jag, som är Kungen vid Manjaur.»

IX.

Herr Muthén i tjensteärender.

Vid middagstiden dagen efter det de händelser passerat, som i föregående kapitel blifvit berättade, såg man en rimhöljd häst trafva fram öfver Manjaur med en tung släde, i hvilken sutto tvenne personer. Den ena af dessa personer var ingen annan än kronolänsman Muthén. Han var nu iklädd en yfvig vargskinnspels, ty det var ganska kallt. Vid hans sida satt skjutsbonden och efter släden löpte Båtas Njoita på sina skidor. Denne sistnämnde var vid synnerligt godt humör i dag och han skrattade eller smålog åt allt hvad Muthén sade.

Snart var man vid nybyggarens boning och här stannade släden. Alla tre personerna stego in i stugan eller rättare i fähuset. Länsmannen helsade knapt, när han inträdde, utan steg fram till bordet, på hvilket han först lade mössan, sedan piskan och slutligen pelsen. Härefter kastade han med ett slags grymtning ned sig på en vid bordet stående stol och mönstrade med hotande blickar rummet och dess invånare.

Efter Muthén kom Båtas Njoita in i rummet. Han hade påtagit en så allvarsam min, att man knapt kunde låta bli att skratta åt honom. I hvarje hans rörelse, ja i hela hans gestalt framlyste likväl sjelfbelåtenhet och skadeglädje. På munnen lekte icke mer ett enda småleende och hvarannan minut blinkade han hemlighetsfullt åt länsmannen. Derefter spottade han eller

uppvecklade han koltén öfver sina knän, öfver hvilka han lät händerna med välbehag fara.

Nybyggaren tycktes vara allvarligt bekymrad öfver detta främmande, ty han kunde ej stanna på ett ställe utan gick omkring och stökade än här och än der i rummet. Slutligen gick han fram till Båtas Njoita och sade: »I dag synes du hafva något ovanligt ärende eftersom du kommer hit i kronolänsmans sällskap.»

»Nog du snart blifva varse hvad min ärende är. Lappens tålmod ej räcka till längre och nu skall du få se, att länsman och domare finnas för dig också.»

»Tala icke om länsman och domare! Grannar emellan låter det icke vackert. Vi kunna ju uppgöra våra affärer i godo och utan sådana biträden. Här har du min hand, med hvilken jag bjuder dig vänskap och förlikning.»

»Nej, nu jag vill att rättvisan skall hafva sin gång, vill icke veta af förlikning mer. Till bröllop skall du komma, handskar skall du få, kalas skall det bli för dig, det skall du få se»*.

Nu sträckte Muthén på sig något, hvarefter han sade till Mathias Persson: »Har Kungen sagt sanning, så är du en högst farlig människa, du. Enligt hans uppgift till mig har du handlat mot honom som en äkta fähund, skall jag tala om för dig. Ja, jag tager icke tillbaka ordet. Är det väl menskligt att trolla eller skjuta ihjäl lappens renar, att slå och misshandla honom, då han intet ondt gjort dig? Nekar du härtill kanske? Nå då nekar du nog också till att hafva skjutit på lappen. Men jag skall tala om för dig, att vittnen kunna intyga, att du gjort det.»

»Att jag skjutit på Kungen?» sporde nybyggaren med låtsad förvåning.

»Ja, just så», svarade Muthén.

»Herr Befallningsman, det är en förb- lögn. Jag har väl skjutit på renarne och detta med rätta; men lappen har jag aldrig rört ett hår på. Föröfrigt är det icke jag, som förföljt lappen, utan det är han som förföljt mig. Jag har flera gånger bedt honom om fred och grannsämja; men han har endast skrattat åt mig.»

* Ordagrant yttrande af en lapp vid ett dylikt tillfälle.

»Herr Länsman, det vara stor lögn, som Mathias Persson säger, ty han aldrig vill bli min vän, han bara ljuger för Länsman», inföll Båtas Njoita.

»Herr Befallningsman torde lägga märke till hvem af oss, som talar sanning, Kungen eller jag. Nyss erbjöd jag ju honom förlikning, men han nekar, att jag gjort det oaktadt Befallningsman sjelf hört det.»

»Nå för tillfället tyckes du verkligen tala sanningsenligast; men det hindrar icke, att du kan vara skyldig till det brott, Kungen anklagat dig för.»

»Skjutit på honom har jag icke; men slagit honom litet, det har jag och det nekar jag icke till, ty han tvingade mig att göra det.»

»Nu skall man då få höra någonting nytt igen. Tvingade han dig?»

»Ja, hvad vill Befallningsman, att jag skulle göra, då han skulle hafva dödat mig, om jag icke gifvit honom några slängar emellanåt.»

»Men det här begriper jag icke. Förklara dig tydligare!»

»Nå eftersom Befallningsman nödvändigt vill det, så får jag väl göra det; men det gör mig verkligen ondt om Båtas Njoita, ty han blir olycklig derigenom att jag nu talar. Herr Befallningsman, det stadgas ju i lagen ett svårt straff för den, som brukar trolldom?»

»Jo jo men, det är dödsstraff, hvarken mer eller mindre.»

»Nå jag gissade det; men jag är ändå skyldig att tala sanningen. Si det är som så, skall jag säga Befallningsman, att den här lappen, Båtas Njoita, står i någon slags förbindelse med den onde, ty han brukar trolla och har till och med trollat eld på stugan min, så att jag nu är tvungen att bo i fähuset, som Befallningsman ser.»

»Är du verkligen en trollkarl, Båtas Njoita?» frågade Muthén med allvarlig uppsyn.

»Åh kära fader Länsman tro inte hvad Mathias Persson säger, han bara ljuga för att skada mig. Han ju slagit ut tändren ur min mun, så att han nog vet, att jag ej mer kunna trolla.»

»Men innan jag slog ut hans tänder var han icke okunnig om att trolla, det hörer Befallningsman, att han

till hälften erkänner, sade nybyggaren. Jag har icke velat skada honom och därför har jag ej heller anklagat honom för detta svåra brott. Jag väntade att han skulle visa mig någon tacksamhet för denna min godhet; men nu finner jag att han skall hata mig, om jag än gjorde honom de största tjänster. Att hafva en sådan granne blir i längden outhärdligt och därför måste jag anklaga honom för trolleri och på samma gång bedja Befallningsman att ofördröjligen häkta honom.»

»Inte du må tro länsman bry sig om din dum prat, ty han nog veta, att du ljuger», inföll Båtas Njoita. »Den, som skall häktas, nog vara du, eller hur, fader Länsman?»

»Det är en verkligt kinkig sak det här, min kära Båtas Njoita. Mathias Persson har anklagat dig för trolldom och skenet är emot dig. Jag vill dock hoppas, att du kan bevisa din oskuld, det vill säga, att du med vittnen kan styrka, att Mathias Persson beljugit dig blott. Kan du det icke, så är jag tvungen att häkta dig; ty jag måste lyda lagen.»

»Men jag alldeles oskyldig.»

»Det kan nog hända; men du måste bevisa det.»

»Vet ju sjelf, att jag vara oskyldig, behöfs väl ingen mer bevis då.»

»Jo, det måste verkligen vara bättre bevis, ty att du nekar är intet bevis alls. Men kanske Mathias Persson mot skälig vedergällning nedlägger sitt yrkande om din häktning. Hvad säger Mathias Persson sjelf härom?»

»Att förlikas med honom nu, är mycket vågadt; ty härefter skall han kanske blifva ännu värre än förr, men jag får väl ändå låta min sak falla, eftersom Befallningsman tyckes vilja det. Först måste han likväl gifva mig sex tusen blankar*».

»Men det jag aldrig gifva dig, ty jag knapt hafva så många blankar i mina gömmor.»

»Nå, då får saken hafva sin gång», sade nybyggaren fräckt. »Du får väl mycken nytta af dina pengar sedan man bränt din magra lappkropp och hin håle tagit din svarta själ, kan jag tro. Och att du blir bränd som

* Riksdalrar specie.

trollkarl det kan du lita på så säkert som om du hölle det i handen. Men nu vill jag ej tala med dig mer. Herr Befallningsman, låt nu fängsla honom och tag honom med, så skola vi göra en liten påhelsning i hans kåta; ty der finnas nog bevis för mitt påstående att han är en trollkarl.»

»Ja, det blir väl ingen annan råd än att göra som du säger, då en uppgörelse i godo icke synes behaga Kungen. Har du någon töm eller ett rep, så få vi binda lappens händer så länge. Fötterna får han hafva lediga, ty han skall gå till kåtan.»

»Kära fader Länsman, inte han väl tänka binda mig heller?» frågade Båtas Njoita oroligt.

»Jo, ditåt lutar det.»

»Men ingen bevis finnas mot mig.»

»Sådana skola vi nog finna i din kåta eller i närheten af den samma. Utan tvifvel har du en spåtrumma undangömd någonstädes och sedan vi funnit denna, så hafva vi tillräckliga bevis emot dig. Du förstår väl, att andra vittnen äro obehöfliga i en sådan sak som denna. Vore jag i dina kläder, så gäfvé jag Mathias Persson den begärda summan, fastän han fordrar bra mycket; ty nog är det bra mycket fördelaktigare att betala sex tusen riksdaler och få behålla lifvet än att betala ingenting och blifva bränd å båle. Du får naturligtvis handla efter godtfinnande; men nog anser jag det förnuftigast att ge honom penningarne.»

»Men då jag blifva utfattig.»

»Nå, gör som du vill, men bränd blir du, ty jag kan icke hjälpa dig, om du afslår nybyggarens begäran.»

»Nå, då jag lemna mina pengar till min dödsfiende, om han blott följa mig hem.»

En glädjeblixt sköt fram ur Muthéns öga, men han beherskade sig och sade i lugn ton till Mathias Persson: »Är du nöjd med detta löfte.»

»Ja visst, om Befallningsman är... vill följa med och se till att jag får pengarne riktigt», svarade den tillfrågade med tillfredsställelse.

»Naturligtvis följer jag med; ty det tillhör mitt embeta att skipa rätt och rättvisa åt hvar och en att se till att alla få hvad dem med rätta tillkommer.»

Och nu bar det af till kåtan. Muthén och Mathias Persson, sutto beqvämt i släden; men Båtas Njoita fick lunka efter densamma med händerna fastbundna vid baksätet, ty man fruktade att han skulle rymma ifrån dem, om han finge gå lös.

När de kommo till kåtan, lössläpptes Båtas Njoita. Han bad dem följa med till ett slags bergkammare eller grotta, som låg omkring 1,000 alnar öster om kåtan. När han kom dit, sade han till sina följeslagare, att de skulle stanna utanför, medan han ginge in i grottan efter sina pengar. Knapt hade han sagt detta innan han försvann genom den mörka gången. Det dröjde fem minuter utan att svenskarne hörde vidare af lappen och de började blifva oroliga.

»Tänk om han narrat oss och rymt undan», sade länsmannen.

»Då rifva vi ned hans kåta och taga allt hvad han har der, och det är icke så litet, må Befallningsman tro», svarade nybyggaren.

I samma ögonblick hördes någonting röra sig in uti grottan och strax derefter framstack lappen sitt hufvud. Han pustade och flämtade som om han burit någonting mycket tungt.

»Kom hit och hjälp mig», sade han till Mathias Persson. »Jag inte orka bära honom ensam hit ut. Skynda dig!»

»Vågar jag gå dit?» hviskade nybyggaren till länsmannen.

»Vete tusan om det. Han har kanske något djefvulstyg der, så att han tar lifvet af dig.»

»Kom nu», hördes det återigen ifrån grottan.

»Du hjälper dig nog sjelf, om du bara vill», svarade Mathias Persson.

»Nej, han vara för tung.»

»Hvilken?»

»Penningkitteln, förstår du.»

»Jag måste bestämdt gå ned ändå, ty annars kommer han aldrig med pengarne», sade nu Mathias Persson till Muthén.

»Ja, gör det», svarade länsmannen, och i nästa ögonblick försvann nybyggaren genom dörren till grottan.

Sedan han i mörkret trefvat sig fram omkring 50 alnar, blef han varse ett eldsken som framlyste ännu längre in. Af Båtas Njoita hvarken hörde heller såg han något. Han började frukta, att lappen utlagt en snara för honom och ämnade just vända tillbaka, då någon rörde vid hans arm och han igenkände Båtas Njoita. »Kom», sade lappen, »ännu vi inte vara vid min kittel.»

Nybyggaren lät föra sig af lappen dit denne ville. Han var verkligt rädd; men ville ej låta lappen märka det. Slutligen kom man till den ifråga varande kitteln. Det var en stor kopparkittel, alldeles grön af erg och öfverfull af silfvermynt. På ett klipputsprång omkring 10 alnar längre in i berget flammade en eld, som kastade ett bländande sken öfver grottan. Mathias Persson darrade liksom af frossa, när han såg de myckna pengarna. Lappen smålog och sade: »Nog du tycka detta vara mycket pengar; men Båtas Njoita hafva ändå mycket mer.»

Härefter förde han nybyggaren till elden, öppnade der ett slags dörr och bad honom se in i en annan grotta, som blifvit bildad vid sidan af den, i hvilken lappen och nybyggaren befunno sig. Mathias Persson kunde icke återhålla ett utrop af förvåning, när han blickade in i den anvisade grottan, som var nästan full af koppar- och silfverkärl samt penningar. Han ville gå in i grottan och vidröra dessa skatter för att förvissa sig om, att det icke var en synvilla blott; men en osynlig magt tycktes hålla honom tillbaka, ty han kunde icke taga ett enda steg framåt.

»Detta vara min egendom», sade lappen i skrytsam ton, »men ingen kunna vidröra den utan min vilja. Men nu få vi gå, ty länsmannen vara orolig, tro att jag dödat dig.»

Nybyggaren gjorde ännu ett försök att närma sig skatterna inne i grottan; men i samma ögonblick slocknade elden och han famlade endast emot den hårda klippväggen.

»Kom nu», sade lappen och tog honom vid handen. Han var så förvirrad af hvad han sett, att han knapt visste hvad som tilldrog sig omkring honom. Instinktmässigt följde han lappen för att hjälpa denne med penningkitteln.

»Tusan hvad Ni dröjer länge», ropade Muthén, när han hörde att de kommo.

»Han vara mycket tung», svarade Båtas Njoita, »men nu vi ändtligen här med den.»

Den fordrade penningesumman framräknades nu och med en djup suck af saknad beredde lappen sig att återvända in i grottan med det som återstod i kitteln. Muthén höll honom tillbaka sägande: »Min käre Båtas Njoita, du tyckes glömma, att jag skall hafva något för mitt besvär.»

»Skall jag betala det också?»

»Naturligtvis; ty icke lärer Mathias Persson vilja göra det, och dessutom är det ju du och inte han, som kallat hit mig.»

»Huru mycket Länsman begära då?»

»Fem eller sex hundra riksdaler, det är så billigt som möjligt, då man besinnar, att du gifvit Mathias Persson lika många tusen.»

Båtas Njoita svarade ingenting utan framräknade 600 riksdaler och lade dem på snön vid länsmannens fötter. Några mynt funnos ännu kvar i kitteln. Dessa kastade han i Muthéns penningehög sägande: »Tag äfven dessa, fader Länsman, för din rättvisa, som du nog omtala». Sedan vände han sig mot Mathias Persson och sade i det han slungade den tomma kitteln emot honom: »Du skall väl hafva något att gömmadina pengaruti, dinräf.»

Nybyggaren uppgaf ett jemmerop och föll till marken, ty kanten af kitteln slog emot hans arm så hårdt att armpipan blef bräckt.

»Här får du qvitto», skrek länsmannen och slog lappen med en tjock stör i hufvudet, så att han afsvimmad föll till marken. »Ligg der, tills du behagar stiga upp, din fähund», fortfor Muthén. »Men nu skynda vi härifrån genast. Det var ett godt kap det här. Men nu är han också pank.»

»Jo fan heller. Om Befallningsman fått se hvad jag sett, så sade han annat. Kungen har åtminstone tio gånger så mycket kvar som det vi tagit, så icke är det värdt att jubla så mycket, tycker jag.»

»Är du missnöjd med den här affären kanske? Du får ju tredjedelen.»

»Men besinna huru mycket lappen har qvar ännu.»

»Åh strunt, det taga vi en annan gång.»

»Jo i spisen, skrifver Lukas. Det är lika omöjligt att taga detta silfver som att peta ned månen med eldgaffeln. Jag försökte nog att taga uti det; men jag kunde icke komma dit ett steg närmare än lappen lofvat mig gå.»

»Nå, det kan icke hjälpas. Vi ha ju fått hvad vi begärde och litet till ändå.»

»Han slog af mig armen för de der 600 riksdalrarna, så att dem borde jag fått utom min egentliga lott.»

»Var nöjd med hvad du får, ty i annat fall får du ingenting. Kom nu, så fara vi härifrån innan lappen vaknar.»

Och nu skyndade han att sätta penningkitteln i släden och såg noga efter att icke något mynt lemnades qvar i snön. Mathias Persson satte sig äfven i släden, men kunde icke köra, då högra armen blifvit sönderlagen, utan lemnade tömmarne åt Muthén.

Just när länsmannen och nybyggaren körde bort, återfick Båtas Njoita sansen. Efter flera fruktlösa försök att gå till kåtan satte han sig ned på snön och lät hufvudet hvila i sina händer. Nu kände han tydligare än någonsin, att han hade en öfverlägsen fiende att strida emot. Länsmannen, som han väntat hjälp af, hade han funnit minst lika sniken som nybyggaren och sjelf förmådde han ingenting mer. Han suckade djupt och reste sig ännu en gång för att gå in i kåtan. Då hörde han bjellerklang och hästramp ifrån sjön. »Nu reser han med sitt stulna silfver», mumlade han; »men jag ville offra tre renoxar till Perkel*, om han toge dessa blodsugare.»

---

* Djefvulen.

X.

Nybyggaren i sjönöd.

Flera veckor förflöto utan att Båtas Njoita vidare lät höra af sig. Det började lida mot våren och snön hade smält undan i backarne, men ännu voro isarne farbara. De vinterkörslor, man ännu icke undangjort, måste därför skyndsamt fullbordas, och då föret midt på dagen var dåligt i följd af tövädret, valde man den tidiga morgonen för utförandet af dessa sysslor; ty under natten hade det vanligen tillfrusit något.

Det var tidigt en morgon vid påsktiden och Mathias Persson tänkte just begifva sig till skogs, då han blef varse, att någon person var inne i stolpboden*. Han tänkte, att det skulle vara någon tjuf och skyndade genast dit för att gripa honom. Innan han kom fram sprang dock personen ut ur boden och han igenkände i honom ingen annan än Båtas Njoita. Nybyggaren skyndade in i boden för att se efter om något blifvit tagit derifrån, men allt var som förr, med undantag af att Pers bössa, som varit osynlig sedan hästens död, låg nu midt på golfvet. Nu rusade Mathias ut igen för att förvissa sig om hvart Båtas Njoita tog vägen. Han tyckte att en skymt af lappens pels lyste fram ur dörren i badstugan.

»Nå, nu har jag dig i klämman ändå, och nu skall du nog få betalning för sista slaget», mumlade nybyggaren i det han satte en stark stång emot dörren till badstugan och skyndade in i fähuset efter flinta, fnöske och näfver. Sedan gick han tillbaka till badstugan och satte eld på henne i alla fyra hörnen.

»Nu blir han väl stekt ändå», sade Mathias Persson för sig sjelf när han såg lågorna gripa omkring sig så, att hela byggningen inom några ögonblick stod i eld. »Nå det är icke mer än rättvist, att han brännes, ty

* Visthusbod, bygd på stolpar.

han är ju den värsta trollkarl i landet. Muthén skall kanske grina en smula, när han får höra hvad jag gjort; men han blir nog lugn, då jag talar om för honom huru vi skola få tag i de skatter, som Båtas Njoita har i berget. Sedan lappen är död, är det ingen konst alls att taga dem, ty då äro de icke längre skyddade af trolldom. Ja ja, nu blir det ändå jag, som får heta Kungen vid Manjaur.»

»Hvad du steka derinne, Mathias Persson? Eller kanske du bara tändt påskeld?» frågade just nu en välbekant stämman nära nybyggarens sida. Det var Båtas Njoita.

Mathias Persson bleknade, ty han trodde, att det var lappens vålnad, men han togs ur denna villfarelse derigenom att Båtas Njoita började gapskratta och sade: »Du tro lappen vara så dum, att han krypa in i din bastu för att låta dig steka honom. Nej, lappen klokare än så. Men han tycka bra om, att du bränna din hus; ty då Perkel snart taga igen de pengar du stulit af Båtas Njoita.»

»Jaså, du börjar med dina djefvulska konster igen; men nu skall det också blifva för sista gången, i fall jern och stål biter på din fördömda skalle», röt Mathias Persson i det han fattade en stor täljyxa och rusade emot lappen. Denne hoppade blixtnabbt åt sidan och hugget träffade en stor sten.

»Om också djefvulen beskyddar dig, så måste du ändå dö», vrålade nybyggaren och höjde yxan till ett nytt hugg.

Lappen sprang nu ned till sjön, i det han hänskrattande sade: »Du vara mycket stark karl, men icke lika klok och därför jag icke mera rädd dig än så här.» Och nu vände han sitt grinande ansigte emot den ursinnige nybyggaren och gjorde lång näsa.

Nästan vansinnig af vrede rusade Mathias Persson ned på sjön efter lappen utan att tänka på att isen var svag. Lappen var synbarligen snabbare att springa än nybyggaren; men den senare sprang ursinnigt och derföre såg det ut som om han skulle nå lappen. Afståndet emellan dem blef kortare för hvarje minut och snart höjde Mathias Persson yxan för att gifva sin fiende

dödshugget. Då tycktes lappen få vingar, ty inom en half minut hade afståndet mellan honom och nybyggaren fördubblats. Nu vände han sig om och gjorde en ful grimas emot sin förföljare, som deraf blef om möjligt ännu mer förbittrad. Han gjorde en förtviflad ansträngning och kom lappen nästan in på lifvet. Yxan höjdes ännu en gång, då — krats! och isen brast under nybyggarens fötter och han låg i sjön.

Lappen uppgaf ett vildt hänskratt och sade! »Hvem nu mäktigast af oss? Vill du ännu anses klokare än jag?»

Till sin fasa blef nybyggaren nu först varse, att han sprungit efter lappen icke tvärs öfver sjön utan längs efter den samma, och att han därför befann sig öfver en fjerdedels mil ifrån sitt hem. Hans nödrop skulle således förklunga ohörda, om icke Båtas Njoita kunde bevekas att hjälpa honom. Vreden lemnade ögonblickligt rum för förskräckelsen och den stolte Mathias Persson nedlät sig att ödmjukt bedja lappen om hjälp.

»Huru mycket du vilja ge mig, om jag draga opp dig?» frågade Båtas Njoita.

»Så mycket du begär», svarade nybyggaren.

»Sex tusen blankar då?»

»Så mycket har jag icke», pustade Mathias Persson och höll sig krampaktigt fast vid ett isstycke för att ej sjunka.

»Hvad du då gjort med dem du tog af mig?»

»Länsman fick det mesta af dem. Men för Guds skull kom och hjälp mig, innan jag drunknar!»

»Nej, jag icke hjälpa dig, då du ej ge mig igen mina pengar. Du många gånger velat dräpa mig, nu jag icke vilja vara bättre än du. Nu du få betala dina gerningar! Icke jag dräpt dig, du gjort det sjelf, om du druknar här.»

»Hjelp, hjälp!» skrek Mathias Persson, som såg att lappen icke ville hjälpa honom.

»Ropa du; ingen höra dig ändå», sade Båtas Njoita i det han återvände till kåtan. Nybyggaren fortfor att ropa på hjälp, ehuru han tviflade, att någon skulle höra honom.

Slutligen såg han dock en lappqvinna, som tycktes komma för att hjälpa honom. När hon hunnit närmare

igenkände han Neida. »Hon kommer väl endast för att le åt min olycka», tänkte han.

»Är det Ni, fader Mathias Persson?» frågade Neida.

»Ja, det är just jag; men kommer du hit för att göra narr af mig, som din far gjort, så är det bäst att du går hem.»

»Har min far sett Er utan att hjälpa Er?»

»Naturligtvis har han sett mig, då det är han som lagat så, att jag kom ned här.»

»Ack, då tänker Ni utan tvifvel att taga hämnd på honom, när Ni kommer upp igen.»

»Jag har tänkt det; men jag skall icke göra det, om du skyndar att hjälpa mig upp, ty jag kan icke hålla mig fast vid isstycket längre.»

Neida lossade genast lädertömmen från bältet och kastade ena ändan af densamma till Mathias Persson, som band den om sig, och inom några minuter var han räddad. Men det kalla badet hade bekommit honom illa och han kunde icke röra sig från stället, emedan benen voro alldeles stela. Neida försökte bära honom; men han var för tung för den svaga qvinnan och hon kunde knapt röra honom. Han förlorade snart medvetandet och lappflickan började tro, att han skulle dö. Hon skyndade då till stranden och bröt några granqvistar samt började med dessa att piska nybyggarens stelnade lemmar.

»Då han vaknar till besinning igen, skall han måhända tänka, att jag behandlar honom på detta sätt endast för att plåga honom, och ändå vet jag icke något annat medel att rädda hans lif», tänkte Neida.

Sedan hon arbetat en god stund såg hon att blodet började återvända till de förut nästan iskalla lemmarne. Snart derefter uppslog nybyggaren ögonen. Han rörde sig likväl icke och yttrade ej heller ett ord. Neida fortfor ännu att piska och gnida hans kropp med granrisqvistarne, tills hon fann att lifsvärmen återkommit till hela kroppen. Då lade hon granriset på isen och fattade om nybyggaren för att resa upp honom.

»Nu skola vi försöka, om Ni kan gå eller ej», sade hon till honom.

Han försökte att röra sig och fann då, att lemmarne

ej längre nekade honom sin tjenst. Nästan utan hjälp steg han upp och började gå. Väl kändes benen något styfva; men han kunde dock röra dem. Då tog han Neidas hand och sade: »Dig får jag tacka för lifvet och för din skull vill jag försöka att glömma, att det var din far, som narrade mig att gå ned på isen. Tack skall du ha för hjälpen. Nu går jag nog hem sjelf, och föröfrigt ser jag, att Per kommer der borta; han går visst och söker mig.»

Nybyggaren nickade ännu en gång till Neida och lemnade henne.

Hon lemnade också platsen och gladde sig öfver att hafva vunnit nybyggarens aktning.

XI.

Spådomen går i fullbordan.

Åter förflöto några veckor och det vardt sommar. Solen stod högt på himmelen och nedsände strömmar af ljus åt den efter vinterdvalan nyss uppvaknade naturen. De nyss utspruckna löfven doftade så friskt och behagligt, foglarne sjöngo så härligt på de för några svaga vindfläktar gungande grenarne, humlor, bromsar och mygg surrade och dansade så gladt och fiskarne hoppade och sprittade så muntert upp ur vattenbrynet, att den mest trumpna menniska borde hafva känt sig glad och lätt om hjertat vid åsynen af all denna fröjd. Men den sörjande ser icke glädjen omkring sig, emedan han försjunkit inom sig sjelf. Detta var äfven förhållandet med Neida, som satt på en kullfallen fur vid Manjaurs strand och omgafs af ett sådant rörligt och sprittande lif, som vi få skåda endast en vår- eller sommarmorgon i skogen. Hon satt länge tyst och grubblande som om någon dyster aning föresväfvat henne. Tysta tårar rullade sakta ned på hennes brunaktiga kinder. Slutligen

började hennes läppar röra sig och snart derefter hördes hon, först knappt hörbart, men sedan allt tydligare, sjunga ut sina tankar och känslor. Redan af melodien till sången kunde man höra, att hon sjöng för att gifva luft åt sorgen; ty den var vemodsfull och klagande som turturdufvans sång. Förvånande är väl lapparnes förmåga att vid alla tillfällen finna uttryck för sina känslor i sånger, som diktas för ögonblicket. Förmågan att improvisera eges väl numera icke af alla lappar; men fordom tyckes verkligen denna förmåga varit temligen allmän. Lapparnes improviserade sånger, som merendels sjungas på entoniga melodier och sakna både rim och meter, äro dock mindre behagliga för svenska öron. Också säga lappbönderna vanligen, när någon sjunger särdeles dåligt: »Han sjunger som en lapp.»

Man må dock ej tro, att dessa sånger sakna all poesi. Många af dem äro till och med sköna, om man förstår dem rätt.

Men vi återvända till Neida. Hon improviserade äfven och hennes sång ljöd sålunda:

»Fred var i kåtan,
 Roligt på stranden,
 Der med min fader
 Länge jag bodde;
 Simmet var lugnt som
 Midsommarnatten;
 Smärtans och sorgens
 Brännheta tårar
 Annu ej vätte
 Rodnande kinden;
 Fromsinta offer
 Gaf jag de gudar,
 Fäderna dyrkat,
 Sände dem dagligt
 Hjertliga böner;
 Tviflet var okänt
 Än för mitt hjerta. —

Men ifrån söder
 Kom till vår kåta
 Ljuslockig yngling,
 Skön liksom dagen
 Strålar i öster,

Hvit såsom stolta,
 Simmande svanen.
 Blått som Guds himmel
 Lyste hans öga,
 Mildhet och kärlek
 Talte hans blickar;
 Rösten, så mild som
 Vårvindens fläktar,
 Smekte så ljuft mitt
 Lyssnande öra
 Och till mitt hjerta
 Trängde med orden
 Bilden af taros*,
 Fiendens, ättlägg.

Bildsköne gossen
 Gaf mig sitt hjerta,
 Rikt uppå kärlek,
 Lärde mig älska
 Den, som min fader
 Bjöd mig att frukta,
 Lärde mig känna
 Okända gudar
 Och att förakta
 Dem, som min fader
 Lärt mig att vörda,
 Dem, som från urtid
 Fäderna dyrkat,
 Men som ej kunna
 Hjelpa i nöden.

Nu har dock friden
 Flyktat från kåtan,
 Sorger och oro
 Kommit i stället.
 Neida är nedstämd,
 Dyster till sinnes,
 Se'n hon åt taros
 Ättling gaf hjertat.
 Ej så som förr den
 Sorglösa flickan
 Icke den glada,
 Icke den tappra
 Fjällmannens dotter
 Är hon som fordom.
 Nu hon för faran
 Fruktar som renen

---

* Taro = Svensk.

Fruktar för vargen.
 Blott när hon står vid
 Älskarens sida
 Eller hon skådar
 Djupt i hans öga
 Eller hon slutes
 Ömt till hans hjerta
 Är hon som fordom
 Lyckliga Neida.

Ack, denna lycka
 Längre ej unnas
 Skogsmannens dotter,
 Älskande flickan.
 Kåtan skall rifvas,
 Flyttas mot fjället.
 Neida skall gråta,
 Men ej få skåda
 Mera de kära
 Älskade dragen.
 Evigt hon skiljes
 Från dig, o Nila*».

»Nej, det blir ingenting utaf det, min kära Neida»,
 hördes någon säga bakom henne. Det var Nils. Hon
 spratt till och såg sig om; men då hon märkte, att det
 var Nils, sade hon: »Jag trodde icke, att du var här i
 närheten.»

»Men jag var det ändå, som du ser. Men hvarför
 är du så bedröfvad just nu då allt synes gå oss så väl
 tillhanda?»

»Nu?»

»Ja, just nu. Aldrig har det väl syntts mera hopp-
 fullt för oss än nu, då våra fäder blifvit till hälften
 förlikta med hvarandra. Är det icke sant?»

»Ack nej, du har misstagit dig, min käre Nila.»

»Har jag?»

»Ja visst; ty våra föräldrar skola aldrig förlåta
 hvarandra.»

»Det är du, som misstager dig. Har icke deras dår-
 aktiga förföljelselust så småningom liksom sjelfdödt, och
 detta är just början till något bättre.»

»Om det icke är endast lugnet före stormen, ty jag

* Lappskt uttal af namnet Nils.

är öfvertygad om, att de aldrig hatat hvarandra djupare än just nu.»

»Det tror jag ändå icke. Jag har icke hört min far tala ett ord om Båtas Njoita sedan i vår; han tyckes rent af ha glömt bort honom.»

»Ett nytt bevis på, att han hatar honom.»

»Dig hatar han åtminstone icke, sedan du räddade honom från att drunkna.»

»Ja, nu hatar han mig kanske ej; men om han visste, att jag vågat med kärleksfulla blickar se på hans son, då blefve det bestämdt annorlunda.»

»Jag skall tala om allt för honom.»

»Nej, gör icke det!»

»Hvarför icke?»

»Derför att han då skulle förbanna mig och det vill jag ej. Föröfrigt gagnar det ju ingenting att tala om det numera.»

»Hvad menar du? Hvarför gagnar det ej?»

»Derför att vi resa härifrån om några dagar och bosätta oss närmare fjällen. Der är lappens plats och der skall din Neida vissna bland is och snö.»

»Det är omöjligt. Du skulle således vilja öfvergifva mig, Neida?»

»Det säger jag icke; men din far skall aldrig tillåta, att du gifter dig med Båtas Njoitas dotter.»

»Det kan likväl hända, att han gör det. Du tror icke längre på Aija och Tjermes och hvad allt de der afgudarne heta och således är du ej längre en hedning.»

»Men kristen är jag icke heller, ty ännu har dopvattnet icke sköljt mitt hufvud och derför är jag i din faders ögon icke annat än en hednisk qvinna.»

»Men vi kunna ju resa till presten i Lycksele och låta honom döpa dig.»

»Detta skulle kosta min fader lifvet, och det kan jag icke bära. Så länge han lefver kan jag icke låta döpa mig.»

»Du glömmet Kristi ord: 'Hvilken som älskar fader eller moder mer än mig, han är mig icke värd'.»

»Jag glömmet ingenting af hvad du lärt mig; men jag kan ändå ej göra som du vill.»

»Men du måste, om vi någonsin skola blifva för-
enade med hvarandra.»

»Ja, se der det öfverstigliga hindret för vår förening. Ödet har bestämdt att vi aldrig skola ega hvarandra.»

»Nu förstår jag dig icke.»

»Nå väl, jag skall då säga dig allt. Du vet, att jag icke mer tror på mina förfäders gudar; men stundom öfverraskar jag mig sjelf med, att jag beder till dem, när jag är bedröfvad. Innan jag helt och hållet öfvergifvit de gamla gudarna, är jag ej värdig att emottaga dopet.»

»Tro mig, Neida, du är mer kristen än mången, som bär detta namn. Din fruktan för ovärdighet visar det tydligast.»

»Nej, älskade Nila; du sådde en gång tviflets frö i mitt hjerta och detta har grott och vuxit till ett stort träd. Tänk icke alltför hårdt om mig, då jag biktar mitt hjertas innersta tankar för dig! Du lärde mig att tvifla på våra gudar, och nu tviflar jag på allting. Den Gud, du talar om är ofattlig för mig och därför kan jag ej tro på honom.»

Nils häpnade öfver de frukter hans omvändelseverk burit. Männe ej sådana frukter mer än en gång uppspira på missionens mark?

»Du skall dock en gång lära dig känna den sanne Guden och den han sändt hafver», återtog Nils efter en minuts tystnad. »Att jag icke kunnat lära dig det, beror på min oförmåga och okunnighet; men presten skall lyckas bättre än jag, och då låter du nog döpa dig. Sedan finnes ej mer några hinder för vår förening.»

»Måtte du hafva talat sanning! Men om jag än låter döpa mig, så blir jag ändå icke annat än lapp, och din far skall vara lika obeveklig.»

»Låt oss hoppas det bästa; ty för Gud är ingenting omöjligt. Han kan omvända både din och min fader och då skola vi blifva så lyckliga. Någon flyttning härifrån skall då icke komma i fråga.»

»Jag kan icke säga dig emot, jag vet icke sjelf hvarför.»

»Men jag vet det, min älskade du. Du älskar mig; se der orsaken, och nu skall ingen kunna taga dig ifrån mig.» Han tryckte henne ömt till sitt bröst.

»Är du från vettet, pojke?» vrålade i samma ögonblick Mathias Persson och trädde fram till de älskande.

Neida sprang upp och ville fly, men Nils höll henne tillbaka.

»Springer du kring skogen och söker förleda lappflickan, din lymmel?» fortfor nybyggaren i samma ton.

»Förleda henne ville jag aldrig; men jag här länge älskat henne och skall med min och hennes faders tillåtelse taga henne till min maka.»

»Åh tusan! Är det möjligt det?»

»Det är min mening, och jag hoppas att far icke sätter sig emot och vill qväfva en känsla, som Gud nedlagt i våra bröst; ty kärleken är ju af Gud.»

»Du skulle nog blifvit prest du, om du bara fått studera, men då hade du nog tänkt en smula annorlunda om de gudomliga känslor, som du nu talar så vackert om; ty som prest ville du nog ha en kristen hustru.»

»Neida är icke mer en hedning.»

»Har du döpt henne kanske?»

»Nej; men presten kan döpa henne.»

»Åhja nog kan han; men hon är emellertid hedning, tills hon blifvit döpt, och till dess är det bäst att icke vidare tala om giftermål. Sedan ha vi nog tid att tänka på saken. Och nu följer du mig hem, och låt sedan Neida vara i fred.»

»Far har då ingenting emot, att jag tager Neida, sedan hon blifvit döpt?»

»Derom få vi tala sedan, hör du väl. Kom nu!»

Och Nils gick med en hoppfull blick på Neida, som icke vågat yttra ett ord, sedan Mathias Persson framträdde på scenen.

Under vägen till hemmet vaxlade far och son icke ett ord med hvarandra. Båda voro allt för mycket upptagna af sina egna tankar att kunna samtala med någon.

Knapt hade de likväl hunnit hem, förrän Mathias Persson började ett grundligt förhör med Nils och sökte på samma gång öfvertyga honom, att Neida genom några hemliga konster vunnit hans kärlek och derföre skulle han blifva mycket olycklig, om han toge henne till hu-

stru. Trolldomen skulle nämligen lösas; när presten läste välsignelsen öfver de nygifva.

Nils hade icke väntat att fadern skulle med så lugn ton tala om denna sak och därför stod han en stund svarslös; men han lät ändock ej öfvertala sig utan sade slutligen, att Neida vore lika oskyldig till någon slags trolldom som den renaste af Guds änglar. Föröfrigt hade han älskat henne redan innan hon gifvit honom ens en dryck vatten, hvarför talet om trolldom måste vara utan grund.

Dessa ord hade en helt annan verkan än Nils beräknat; Mathias Persson brusade upp och svor på, att Neida gjort Nils alldeles galen; men hon skulle nog få lära att det kostade något att förgöra svenska ynglingar.

»Och du, dumhufvud», slutade han, »som går och inbillar dig, att du älskar henne för hennes egen skull, du får snart gå att taga afsked af din »vackra Neida», som du kallar den trollpackan. Men nu sitter du lugn i stugan, tills jag kommer igen.»

Med dessa ord rusade Mathias Persson ut ur stugan, sedan han tillsagt Per att icke låta Nils gå ut förrän han komme tillbaka.

Nybyggaren skyndade till Båtas Njoitas kåta, der han träffade Neida ensam hemma. Hon syntes blifva mycket förskräckt, när han inträdde, men hon lugnades vid åsynen af hans vänliga anlete och dessutom helsade han så vänligt, att all hennes fruktan försvann.

»Du är väl förvånad öfver att se mig här så snart», började han; »men pojken lemnar mig ingen ro.» Och han log nu så hjertligt, att Neida rodnade ända till hårfästet.

»Ja, ja rodna du lilla skalk, fortfor han skämtande, du förstår nog hvarför Nils skickat hit mig. Jag har egentligen aldrig tyckt dåligt om dig; men sedan du räddade mitt lif i våras, vann du hela mitt hjerta. Jag har också hållit det löfte jag då gaf dig med afseende på din fader. Du må icke tro, att jag är otacksam för en sådan tjänst som den du då visade mig. Men nu till mitt ärende. Nils vill nödvändigt gifta sig med dig och han påstår, att du icke heller har något emot att bli hans (Ja, ja, rodna icke för det), och nu skulle jag

fråga, om du vill följa med till presten i morgon och låta döpa dig.»

»Ack, nog vill jag det, men min far skall neka, ty han är ju ännu Eder ovän.»

»Å min sida finnes intet groll mer, och jag tror icke att han afslår mitt förlikningsanbud, när jag gör honom ett sådant.»

»Men om han icke vill förlikas med Eder?»

»Var lugn! Jag förstår mig på sådana saker skall jag säga dig. Inom tre veckor skall allt vara så bra som det kan bli.»

»O hvad vi då skola blifva lyckliga! Men hvarför följde icke Nils med Eder, då Ni kommer med sådana glädjebud?»

»Har han icke talat om för dig huru svenskarne pläga göra vid sådana tillfällen som detta?»

»Nej.»

»Jaså. Jag tänkte verkligen, att han skulle hafva gjort det. Nå då får jag väl sjelf tala om det för dig. — Jo, det är vanligt hos oss, att den blifvande svärfadern går att tala med sin sons fästmö om bröllopet eller någonting dertill hörande. Sedan dricka de en skål till bekräftelse på sitt tal och detta kalla vi förlofning, och denna är så godt som till hälften vigsel; ty förlofningen kan icke lösas utom af biskopen och domkapitlet. Men dit är det så långt, att ingen meniska kan resa en sådan väg.»

Denna egendomliga förlofningshistoria hade Mathias Persson uppfunnit under vägen till kåtan, och nu framdukade han den med sådant allvar, att Neida, som icke kände svenskarnes seder och bruk, ej ett ögonblick tviflade på sanningen af hans ord, helst som den föregifna plägseden hade en viss likhet med lapparnes friericeremonier.

Nu framtog Mathias Persson en liten flaska och ett glas ur rockfickan, fylde i glaset en rödbrun vätska, som han bjöd åt Neida med ett: »Här är ditt förlofningsglas. Töm det i botten och blif sedan min lyckliga sonhustru, om du kan.»

»Hvad är det här?»

»Ingenting vanligt, min kära du. Vi kalla det stundom friarevin, emedan det så sällan användes. Det är

icke lätt att skaffa sig sådant; men man får göra hvad man kan, då man har en son, som vill blifva Kungens måg. Du kan emellertid lita på, att det är första och sista gången som någon bjuder dig ett sådant glas.»

Och han räckte glaset till Neida, som enligt hans anvisning mottog och tömde det i ett andedrag. Men knapt hade hon nedsväljt innehållet, förrän hon förskräckt utropade: »Ni dödar mig väl icke?»

Nybyggaren ryggade tillbaka ett steg vid denna oväntade fråga; men han hemtade åter mod och sade: »Det gör mig ondt, att du skall tänka så dåligt om mig. Det har jag icke förtjenat.»

»Förlåt mig, men jag vardt så förskräckt, ty jag kom just att tänka på hvad min fader sade till mig en gång för länge sedan.»

»Nå, hvad sade han då?»

»Han sade, att jag skulle akta mig för den svensk som först bjöde mig dricka ur en bägare eller ett glas; ty denne skulle mörda mig sedan.»

»Och jag var den förste, som bjöd dig en sådan dryck?»

»Ja.»

»Nå, du tror således på förutsägelsen? Åhja dummare spådomar hafva nog blifvit trodda ibland.»

»Nej, jag var barnslig och rädd; men jag tror ändå icke att Ni vill döda mig; ty hvarför skulle Ni då vara så god emot mig. Ni lofvar ju också att förlikas med min fader, och sedan blir det så roligt; då behöfva vi icke flytta härifrån, som far min tänkte nyss.»

»Har han ämnat flytta härifrån?»

»Ja, om några dagar skulle vi flyttat högre upp mot fjällen.»

»Aj aj, det skulle jag ha vetat innan jag gick hit. Nå det kan icke hjälpas; det är gjordt, som gjordt är. Dumt var det emellertid.»

»Hvad talar Ni om, Mathias Persson.»

»Åh, det är just ingenting. Men nu får jag väl gå hem igen.»

»Ack fader Mathias Persson; jag börjar känna mig så förskräckligt sjuk.»

»Lägg dig då, mitt barn! Kanske jag skall säga till Nils, att han går hit?»

»Ack, hvad Ni är god.»

»Säg icke det!»

»Jo, Ni är den ädlaste människa och ändå kunde jag misstro Eder en gång. Förlåt mig därför Mathias Persson!»

Nybyggaren ilade ut ur kåtan som en vansinnig, ty hur grym han än var, brände Neidas ord som glöddande kol på hans samvete.

»God och ädel», pustade han, »jag skulle vara god och ädel! Nej, jag har varit en djefvul, ja en riktig djefvul, då jag kunnat taga lifvet af denna oskyldiga qvinna, som en gång räddade mitt lif. Hade jag ändå vetat, att de skulle flytta härifrån, så hade jag icke haft detta brott på mitt samvete. Men hvarför skulle hon förvrída hjernan på Nils. Det skulle hon inte ha gjort, så hade jag aldrig skadat henne. Hon är åtminstone icke utan skuld till sin olycka. Hon är kanske icke bättre än andra lappar, när allt kommer omkring. Det är då mycket troligare än att det skulle hafva blifvit en dufva af ett korpägg. Ja, hon är nog i grunden sin faders afbild, ty utaf ormaägg blir det ormaungar och då behöfver jag icke göra mig samvete öfver att jag låter henne kola af. I sjelfva verket var jag ju tvungen till att göra hvad jag gjort; ty i annat fall hade jag fått ynglet i mitt hus. Nej, nu är jag snart befriad från byket och Gud ske lof för det. Inte har jag just förlorat på att strida, fastän länsmanen tog brorslotten.»

På detta sätt fortfor han att samtala med sig sjelf, tills han öfvervunnit sin bättre känsla, hvilken hållit på att taga öfversteget, när han lemnade kåtan.

När han kom hem sade han med ett egendomligt leende till Nils: »Du har väl icke glömt hvad jag lofvade dig, då jag gick ut? Skynda dig nu, om du ej vill komma när allt är förbi.»

Nils stirrade förskräckt på sin fader, som om han velat fråga hvad han menade med dessa ord, och sedan rusade han ut ur stugan för att skynda till kåtan.

»Neida, älskade Neida, lefver du ännu?» voro de första ord, som kommo öfver hans läppar, då han inträdde i lappens tält.

»Ja, ännu lefver jag», svarade hon i det hon vred sig af smärta.

»Huru är det med dig, min kära Neida?»

»Illa, min vän. Jag hör, att det är du; men jag ser dig icke mer. Jag skall dö... dö... snart; men vid ditt... bröst. Det... är slut... med... din... Neida... min...»

Meningen afbröts här af en krampaktig darrning i Neidas kropp.

»Har min far varit här?» frågade Nils full af fasa. Hon uppslog de brustna ögonen och rörde läpparne; men något ljud kom icke öfver dem.

Nils upprepade sin fråga; men erhöll intet svar.

Han lade sin hand på hennes hjerta.

Det hade upphört att slå. Af den sköna lappfliekan återstod nu endast ett lik.

»Död!» utropade ynglingen utom sig af sorg och förskräckelse. »Gud i himmelen, Neida är död och min egen fader är denna rena oskyldiga varelses mördare.»

Och han vred sina händer af förtviflan, gret och jemrade sig, föll ned vid den dödas sida, kysste och smekte henne, steg åter upp att fortsätta sin klagan och rusade slutligen som en vansinnig ut ur kåtan.

Han kom icke hem förrän sent på qvällen och hade då ett så förstördt utseende, att till och med Mathias Persson vardt rädd, när han såg honom. Hela natten gick han omkring på gården, gret och vred sina händer samt ropade emellanåt på sin döda älskarinna. Så fortfor han att gå flera dagar utan mat och sömn. Slutligen öfvergick hans sorg till ett stilla vansinne, så att man måste vakta honom i hemmet. Någon skada syntes han likväl icke vilja tillfoga hvarken sig sjelf eller någon annan. Han endast gnolade på någon sorglig melodi eller ock talade han om Neida och påstod att hon stode på andra stranden af sjön och vinkade honom till sig för att fira bröllop der, o. s. v.

En dag, då man ej så noga bevakade honom, sprang han ut och kastade sig i sjön; ty han sade, att Neida nu stode på andra stranden och var klädd i brudskrud.

»Jag kommer», utropade han i det han störtade sig i vattnet.

Man skyndade att upptaga honom, men lifvet hade redan flytt innan detta lyckades.

XII.

Slutet.

Det var nära midnatt, när Båtas Njöita återkom till sin kåta. Han tänkte, att Neida somnat och gick därför att väcka henne. Han sade ganska högt: »Neida, min dotter, nu får du ej sofva längre; vakna därför och följ mig! Vi hafva allt i ordning för afresan och begifva oss redan i natt härifrån. Kåtan får stå qvar för att vilseleda svenskarne, men våra penningar och husgerådssaker taga vi med. Skynda dig nu, min Neida!»

»Det var märkvärdigt hvad hon sofver hårdt i natt», mumlade han, när han icke såg henne röra sig. Nu tog han hennes hand för att äntligen få henne vaken; men i samma ögonblick uppgaf han ett smärtans skri; ty han såg, att det var ett lik endast, som låg vid hans fötter.

Han satte sig vid den dödas sida och började noggrant undersöka, om något spår af yttre våld funnes på hennes kropp eller om någon gnista af lif ännu kunde spåras hos henne; men intetdera var märkbart. Då uppgaf han åter ett klagoskri; så smärtsamt som om det kommit ifrån ett brustet hjerta. Sedan blef det åter tyst en stund och endast ljudet af hans tunga suckar hördes derinne. Hans sorg var så våldsamt, att han ej kunde gråta.

Slutligen började tårarne likväl rulla utför de bruna skrynkliga kinderna och nästan samtidigt dermed fann hans sorg uttryck i en sång. Han sjöng sålunda:

»Hvarför skall nu Båtas
Lefva qvar på jorden,
Sedan fagra rosen
Vissnat uti kåtan?»

Hvarför skall han dröja,
 Ensam qvar på stranden,
 Sedan trolldomspilen
 Träffat Neidas hjerta?
 Hvarför valla renen,
 Hvarför vakta hjorden
 För den starke björnen
 Och för grymma vargen?
 Sedan *hon* är borta,
 Hvad är lyckans häfvor,
 Hvad de rika skatter,
 Som i berget gömmas?

Hvem skall taga arfvet
 Efter arme Njoita,
 Hvem skall honom tacka
 För det guld han samlat?
 Sedan *hon* är borta,
 Hvem skall honom älska?
 Ensam svarta sorgen
 Stannar vid hans sida.
 Dock — han skall ej klaga,
 Icke tröstlöst qvida,
 Utan tålamodigt
 Pröfningen fördraga,
 Som blef sänd af Gudar,
 Hvilkas visa domar
 Aldrig menskobarnet
 Bör förmätet klandra.»

Båtas Njoita trodde, som man af denna sång kan gissa, att Neida dött genom trolldom. Han misstänkte naturligtvis att Mathias Persson skulle hafva sändt henne »trolldomspilen»; men emot denne sin dödsfiende förmådde han ju intet.

Två dagar efter Neidas död var kåtan vid Manjaur tom. Ingen visste hvart Båtas Njoita tagit vägen. Somliga sade, att han flyttat till fjällen, andra att djefvulen tagit honom lefvande till sig, men de fleste påstodo, att han dränkt sig i Manjaur och att man många år derefter vid midnattstid, i synnerhet före väderskiften, kunde få se hans skugga, sittande på en i sjön utskjutande klippa och klagande öfver Neidas död.

Af denna anledning kallades sjön Manjaur eller Skuggsjön.

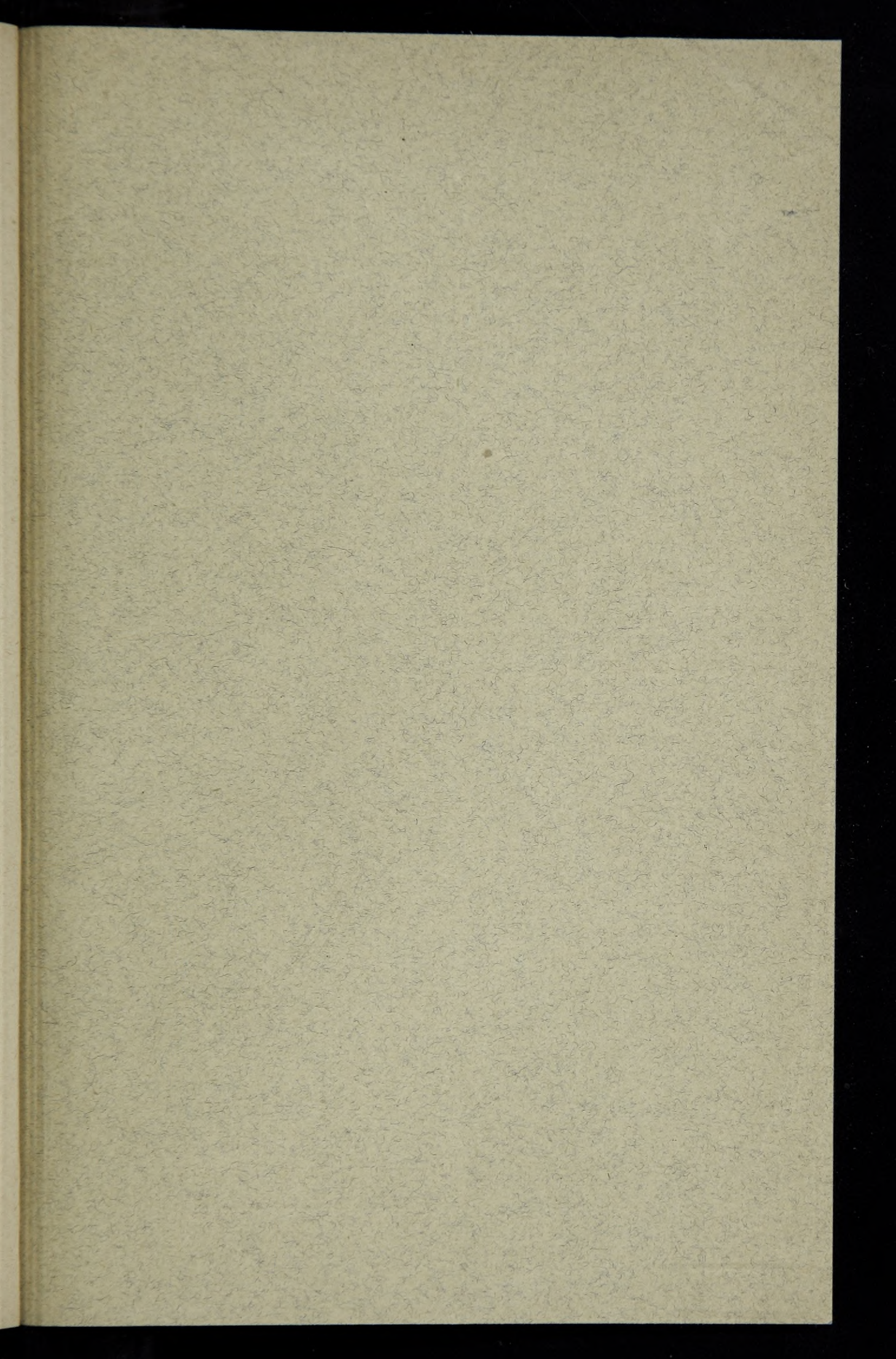
Mathias Persson sörjde öfver sonens olyckliga slut

djupare än man skulle väntat; men så småningom återfick han sitt forna lynne. Han glömde icke de skatter, som Båtas Njoita en gång visat honom och därför sökte han att finna dem i berget; men detta hans försök höll på att kosta honom lifvet. En stor sten rullade ned på honom just då han skulle öppna klippdörren och sönderkrossade honom så, att han blef en krympling för hela sitt återstående lif. Någon ånger öfver sina illgerningar mot lappen och hans dotter visade han dock ej förrän på sin dödsbädd, då han lærer hafva omtalat, att han gifvit Neida gift och derigenom beröfvat henne lifvet.

Kronolänsman Muthén lefde också i många år efter Båtas Njoitas försvinnande. Hans rikedom ökades för hvarje år och lyckan vände honom aldrig ryggen. Rätt lycklig fann han sig dock icke; ty hans hopp om att en dag få bekläda kronofogdesysslan förverkligades aldrig, oaktadt han gjorde allt, som stod i hans förmåga, för att nå detta mål. När han ändtligen stod målet nära, kom den obeveklige döden och gjorde slut på alla hans framtidsdrömmar.

Muthéns rikedom försvann nästan lika hastigt som den blifvit förvärfvad. Hans barn förslösade det mesta; och den siste af hans ätt dog nyligen i stor fattigdom.

Historiskt-romantiska berättelser

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spofcens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinmodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, andra upplagan, pris 35 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölneflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphaneeken, pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Länsmannen, pris 60 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1 krona 75 öre.
Kapten Severin, pris 1 krona 25 öre.
I hålvägen, pris 75 öre.
Nattvardsgästerna, pris 60 öre.
Gustaf II Adolfs Sista Julafton m. fl., pris 1 krona.
Tyrannens lön, pris 50 öre.
Gösta Kroknäsa, pris 75 öre.
Rebellens dotter, pris 75 öre.
Soldattorpet vid Rajalaks, pris 75 öre.

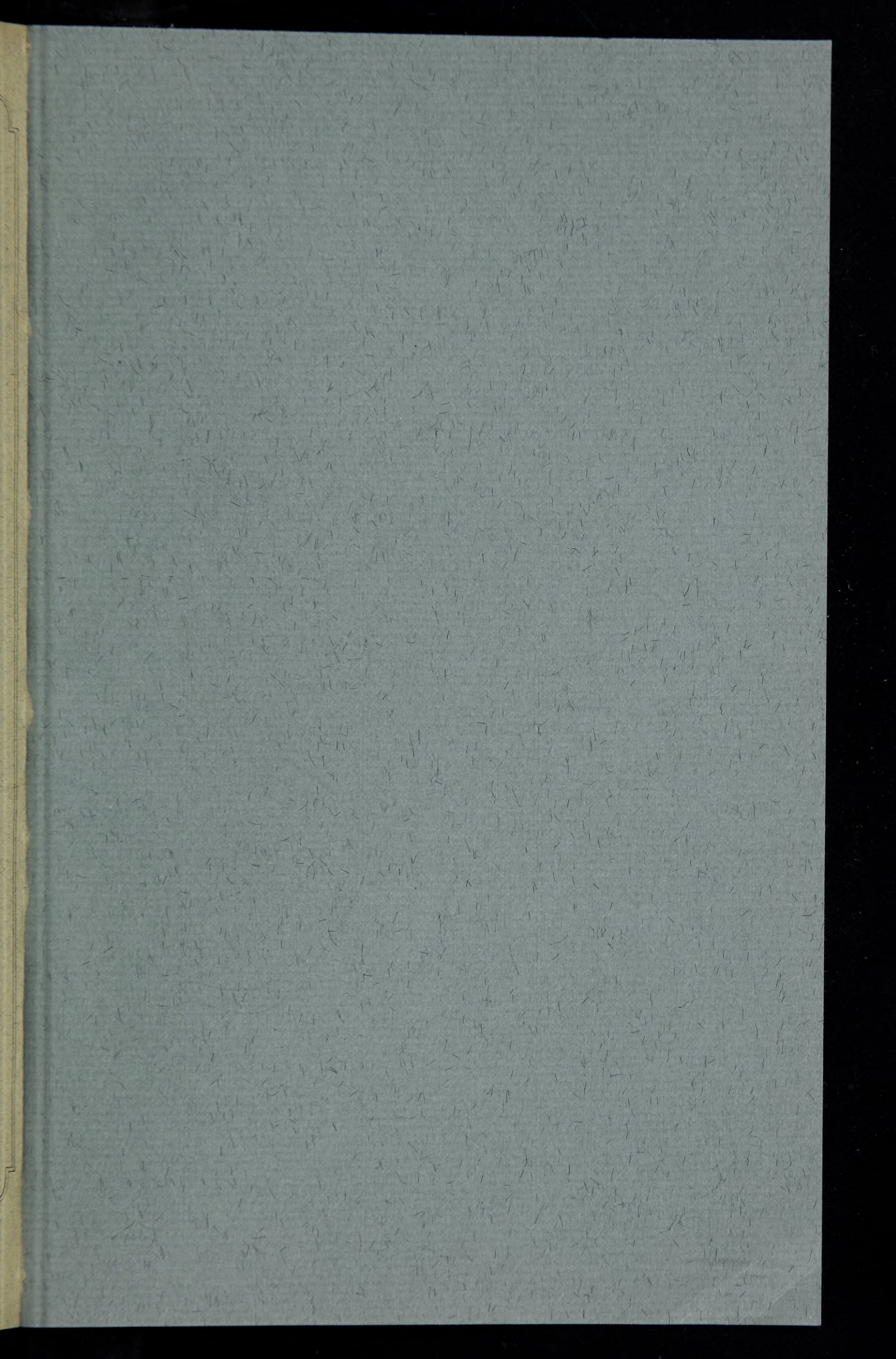
Romaner

af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häft. 4 kr. 50 öre, inb. 5 kr. 50 öre.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häft. 2 kr. 50 öre, inb. 3 kr. 50 öre.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3 kr. 75 öre,
inb. 5 kronor.
Fröken Bärfelts hemlighet, pris 6 kronor, inb. 8 kronor.
Birger Jarls söner, pris häftad 6 kr. 75 öre, inb. 9 kronor.
Nybygget vid Vargkullen, pris häft. 4 kr. 50 öre, inb. 5 kr. 50 öre.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor, inb. 4 kronor.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400875472